LJUBLJANSKI

DNEVNIK

Cena: 5 din

Ljubljana, torek 27. novembra 1951 — Štev. 127 — Leto I.

Od vlad sovjetskega bloka zahtevamo da prenehajo ogrožati našo neodvisnost

Jugoslovanski delegat Milovan Djilas je v posebnem političnem odboru OZN obrazložil našo pritožbo in predlagal Generalni skupščini resolucijo o tem vprašanju

Pariz, 27. nov. (Tanjug): Posebni politični odbor Generalne skupščine je včeraj izglasoval z 49 glasovi, 5 delegacij se je vzdržalo glasovanja, predlog, da se odloži obravnavanje vprašanja repatriiranja grških otrok. Kakor poroča AFP, bo posebni politični odbor razpravljal o tem vprašanju šele, ko bo stalna komisija za repatriiranje grških otrok predložila svoja priporočila. Pred izdajo priporočila se bo stalna komisija posvetovala o tem vprašanju s predsednikom Generalne skupščine in z zastopniki držav, ki so sprejele pobegle grške otroke.

Na popoldanski seji je začel posebni politični odbor razpravljati o drugi točki dnevnega reda, t. j. o jugoslovanski pritožbi proti sovražnemu delovanju vzhodnoevropskih držav proti Jugoslaviji.

Prvi je v tej razpravi govoril jugoslovanski delegat tov. Milovan Djilas, minister vlade FLRJ. Najprej je obrazložil, zakaj se Jugoslavija pri OZN pritožuje nad agresivnim pritiskom sovjetskega bloka. Dejal je, da si naša vlada že tri in pol leta prizadeva po normalni diplomatski poti urediti vsa vprašanja, ki jih imajo vlade vzhodnih držav za sporna. Pri vsem tem gre Jugoslaviji edinole za »zaščito suverenih pravic kot neodvisne države in pravic njenih narodov v vojni in miru, in potemtakem tudi pravice do svobodnega notranjega razvoja.« SZ in njeni sateliti pa nasprotno še nadalje zaostrujejo pritisk na Jugoslavijo.

»Ta pritisk,« je nadaljeval tov. Djilas, »je maskiran z nekakšnimi ideološkimi razlogi in vsakovrstnimi izmišljijami o notranjem razvoju Jugoslavije, posebno pa o njenih napadalnih ukrepih in o podrejanju jugoslovanskega gospodarstva in politike drugim državam, predvsem pa ZDA in Vel. Britaniji. Sovjetska vlada igra glede tega dvojno igro. Z ene strani lažnivo dolži Jugoslavijo, da je zapustila socializem in da se celo spreminja v agresivno fašistično državo, da bi tako opravičila pred javnim mnenjem — v prvi vrsti pred svojim — lastne agresivne nakane in konkretne agresivne ukrepe. Z druge strani se nasproti Jugoslaviji vede v praksi — na mednarodnih forumih in v razmerju do drugih držav — kot nasproti socialistični državi ter obravnava spor kot spor v okviru »komunistične družine«. Zaradi tega naj bi vladi ZSSR priznali »zakonito«, naravno »pravico«, da reši ta spor po svojem preudarku tako, kakor bo to štela za potrebno v okviru svojega »socialističnega lovišča«.

Jugoslovanske vlade, še prav posebno pa drugih članic OZN, ne more zanimati pri obravnavanju tega vprašanja sama razprava o tem, kdo je večji in kdo manjši socialist, čeprav bi se tudi o tem lahko že samo na podlagi jugoslovanskih izkušenj marsikaj povedalo sovjetski vladi. V resnici namreč ne gre za kako ideološko socialistično razpravljanje, ampak za agresivni pritisk, ki naj bi omogočil podreditev neodvisne države.

Razen tega je treba opozoriti tudi na tole: Danes so med Jugoslavijo in ZSSR bistvene razlike v notranji ureditvi in razvojnih težnjah. So pa tudi razlike med ZSSR ter Turčijo ali Norveško, in vendar ti dve državi nista izpostavljeni takšnemu agresivnemu pritisku. So tudi globoke notranje in ideološke razlike med Jugoslavijo ter ZDA in Vel. Britanijo, in vendar obstoji med vladama teh dveh držav in jugoslovansko vlado normalno miroljubno sodelovanje.

Očitno govorijo dejstva za to, da je takšna ali drugačna notranja ureditev Jugoslavije samo toliko vzrok za omenjeni agresivni pritisk sovjetske vlade, kolikor je ta ureditev ovira za uresničenje njenih hegemonističnih pretenzij, hkrati pa, kolikor ta vlada upa, da bo zaradi te ureditve — ki je seveda popolnoma drugačna kot jo prikazuje njena propaganda — lahko izolirala jugoslovansko državo od držav z drugačno ureditvijo in uničila njeno neodvisnost.

Postavlja se torej v tem, da ga tako imenujemo »jugoslovanskem primeru«, v ostri obliki vprašanje: ali sovjetska vlada organizira in vodi agresivni pritisk proti Jugoslaviji kot neodvisni, suvereni državi, članici OZN in vrtdni zaveznici protihitlerjevske zveze v drugi svetovni vojni; in dalje: ali naša država dejansko ima in si lahko zagotovi mednarodno zajamčeno pravico, da živi lastno življenje, seveda s pogojem, da ne ogroža drugih držav in njih načina življenja in da spoštuje mednarodne obveznosti?

To je za OZN, pa tudi za Jugoslavijo, bistveno v tem primeru, vse drugo pa je postransko.

Zato odnos do tega vprašanja in odgovor OZN na to vprašanje ni pomemben samo za Jugoslavijo in za njen mirni razvoj, temveč tudi za vsako državo, ki bi se rada razvila na svoj način, potemtakem pa tudi za ves nadaljnji mirni mednarodni razvoj«.

Tovariš Djilas je razložil naravo in oblike agresivnega pritiska, ki ga je razdelil na:

1. politični pritisk, 2. gospodarski pritisk in gospodarska blokada, 3. teroristična in diverzantska dejavnost, 4. kršitev človekovih pravic (trpinčenja in uboji jugoslovanskih državljanov, odtujevanje otrok in zločini proti jugoslovanskim manjšinam), 5. izzivanje obmejnih incidentov, 6. vojaški pritisk in kršitve vojaških klavzul mirovnih pogodb.

Kaj zahtevata jugoslovanska vlada in jugoslovnska delegacija na tem zasedanju OZN, pa tudi sicer, od sovjetske vlade in od drugih vlad vzhodnoevropskih držav? Preprosto povedano, zahtevamo od njih samo eno: naj pustijo našo državo pri miru, naj prenehajo ogražati njeno neodvisnost. Ničesar drugega ne zahtevamo. Od njih ne zahtevamo ne sodelovanja ne prijateljstva, če oni tega nočejo in ne želijo. Ko govorijo vzhodnoevropski zastopniki tukaj in drugod, da je naša pritožba izzivanje, lahko odgovorimo z vprašanjem: s čim in k čemu vas izzivamo? Z ničimer. Zahtevamo od vas samo običajne konvencionalne meddržavne odnose. Zakaj jih ne uredite?«

Sovjetska vlada, če to hoče, lahko uspešno vpliva — da ne uporabim bolj primernega in bolj grobega izraza — na naše vzhodne sosede, da ne bodo ogrožali in ovirali mirnega razvoja Jugoslavije. Ona to lahko stori, če hoče, ker je njen vpliv pri vladah teh držav tako velik, da so odnosi med Jugoslavijo in njimi predvsem odvisni od dobrih želja sovjetske vlade.«

Tov. Djilas je končno poudaril, da bo vlada FLRJ izvršila priporočila Generalne skupščine, nato pa je predlagal naslednjo resolucijo:

»Generalna skupščina je proučila pritožbo, katero ji je predložila delegacija FLRJ v zvezi z delovanjem vlade Zveze sovjetskih socialističnih republik in vlad Madžarske, Bolgarije, Romunije in Albanije ter vlad Češkoslovaške ter Poljske proti Jugoslaviji.

Ker gleda z resno skrbjo na dokaze o napetosti, predložene v zvezi z navedeno pritožbo;

ker se zaveda namena Združenih narodov, da razvijajo prijateljske odnose med narodi, temelječe na spoštovanju načel o enakopravnosti in samoodločbi narodov, in da ukrenejo vse potrebno za utrditev mednarodnega miru

in ker se zaveda pravice Generalnes kupščine, da priporoča ukrepe za mirno rešitev kakršnega koli nastalega stanja, ne glede na njegov izvor, za katerega sodi, da bi lahko škodil splošni blaginji oziroma prijateljskim odnosom med narodi,

jemlje na znanje izjavo jugoslovanske delegacije, da je vlada Jugoslavije pripravljena storiti vse, kar je potrebno za izvršitev priporočil te resolucije,

in priporoča, naj prizadete vlade:

1. urejajo svoje odnose in rešujejo svoje spore skladno z duhom Ustanovne listine ZN;

2. spravijo svoje diplomatsko občevanje v sklad s pravili in prakso, ki je običajna v mednarodnih odnosih;

3. rešujejo svoje obmejne spore v mešanih obmejnih komisijah ali z drugimi miroljubnimi sredstvi, ki jih same izberejo.«

Stane Krašovec je govoril v razpravi organizacije za kmetijstvo in prehrano OZN

Način izvedbe agrarne reforme je suverena stvar posameznih držav

Rim, 27. novembra (Tanjug). Prva komisija organizacije za kmetijstvo in prehrano OZN (FAO) je včeraj nadaljevala diskusijo o agrarni reformi. Delegati mnogih držav, ki so sodelovali v diskusiji, so predlagali dopolnitve k ameriški resoluciji, pri tem pa so zastopali stališče, da je treba ohraniti privatno lastnino do zemlje in kapitalistični način proizvodnje.

Vodja jugoslovanske delegacije **Stane Krašovec** je poudaril, da se jugoslovanska delegacija ne more strinjati z dopolnitvami resolucije, katerih namen je, da bi se izvedla agrarna reforma v okviru določenih ideoloških osnov, kajti v svetu so države z raznimi družbenimi ureditvami in različnimi stopnjami razvoja. Krašovec je poudaril, da je način izvedbe agrarne reforme suverena stvar vsake države in da se je treba sedaj zadovoljiti s tem, kar določa predložena resolucija, namreč da je agrarna reforma »neogibna za človeško dostojanstvo in svobodo človeka ter za izpolnjevanje smotrov FAO«. Dalje je dejal, da predložena resolucija lahko mnogo prispeva k zboljšanju gospodarskih in socialnih pogojev v kmetijski proizvodnji slabše razvitih, zaostalih držav in kolonij. Jugoslovanski delegat je poudaril, da v tej resoluciji poudarjeni predlogi pred 50 leti niso bili v navadi pri velikih silah.

Dalje je jugoslovanski delegat poudaril, da mora FAO pri bodočem delu več storiti za pomoč nerazvitim državam ter vzgojo svetovnih kadrov. Krašovec je govoril o vprašanju kreditiranja kmetijskega razvoja v nerazvitih državah. Rekel je, da se jugoslovanska delegacija ne strinja s predlogom delegacije Kube, da bi zahteve držav za posojilo od mednarodne banke pošiljale po organizaciji FAO. Dolžnost FAO je, da prouči, oceni in predloži zahteve posameznih držav — je dejal Krašovec. Zavzel se je za načelo, da smejo države svoje prošnje za kredite pošiljati mednarodni banki, neposredno ali pa po FAO, tako kakor pač same imajo za potrebno.

Govoreč o sredstvih za pomoč nerazvitim državam, je Krašovec dejal, da so predložena sredstva nezadostna, prav tako pa tudi predlogi gospodarsko-socialnega komiteja OZN za angažiranje privatnega kapitala. Poudaril je, da se da velikanska razlika med nerazvitimi državami omiliti samo z mobilizacijo velikanskih finančnih sredstev, t. j. po mednarodnem javnem financiranju, za katero se sedaj zavzema tudi jugoslovanska delegacija na zasedanju Generalne skupščine v Parizu.

Na koncu govora je Krašovec poudaril, da spada Jugoslavija v vrsto tistih držav, ki so dale pobudo za razgovore o ustanovitvi mednarodnega organa za razvoj zaostalih držav.

Komisije in skupine FAO nadaljujejo z delom.

Koreja: Delegati kitajskih in severnokorejskih oboroženih sil so se včeraj sporazumeli o demarkacijski črti z delegati Združenega poveljstva. Sporazum morata ratificirati še obe delegaciji za premirje. Takrat bodo rešili še tretjo točko dnevnega reda, vprašanje kontrole nad izpolnjevanjem odredb o premirju. Izmenjava vojnih ujetnikov bo zadnja točka sporazuma. Če bodo v 30 dneh dosegli v vseh ostalih točkah sporazum, bo sedaj določena demarkacijska črta obveljala. — Na sliki: Člana vojaške policije Združenega poveljstva in Severnokorejcev.

Eisenhower namerava ustanoviti 60 do 70 divizij evropske vojske

Italijanski uradni krogi se navdušujejo za atlantsko skupnost

Rim, 27. nov. (Tanjug): Pod predsedstvom generala Eisenhowra, vrhovnega poveljnika oboroženih sil severnoatlantskega pakta, je bil včeraj popoldne sestanek vojaškega odbora severnoatlantskega pakta. Kakor poroča Reuter, je na tem sestanku general Eisenhower rekel, da je treba pospešiti ustanovitev evropske vojske. Ta vojska bi lahko po njegovem mnenju ob udeležbi Nemčije rešila vprašanje obrambe Srednje Evrope.

United Press poroča, da je general Eisenhower na tem sestanku izjavil, da računa njegovo poveljstvo na majhne taktične atomske bombe, ki so jih pred kratkim preizkusili v ZDA. Nadalje predlaga, da je treba nujno organizirati 60 do 70 divizij.

Po sestanku vojaškega odbora Atlantskega pakta je bil sestanek obrambnih ministrov držav članic pakta. United Press poroča, da so na tem sestanku sprejeli naslednje sklepe: 1. sprejet je vojaški načrt s priporočilom, da se revidira po končnem sporočilu, ki ga bo prihodnji mesec predložil Harriman. 2. sklenjeno je, da bo sleherno nadaljnje delo za ustanovitev komisij na Srednjem Vzhodu preloženo na prihodnje leto, dokler ne bosta postali Grčija in Turčija enakopravni članici Atlantskega pakta. 3. svetu Atlantskega pakta bodo predložili sporočilo, da ni bil dosežen sporazum, kako naj bi bila oborožena atlantska armada. 4. pri vprašanju pomorskega poveljstva je še vedno nesoglasje med ZDA in Veliko Britanijo tako, da so se ministri sporazumeli, da bodo priporočili svetu, naj bi imel poveljstvo nad kanalom La Manche in Severnim morjem britanski oficir.

Ob zasedanju sveta Atlantskega pakta v Rimu poudarjajo italijanski uradni krogi, da bi bilo treba ustvariti atlantsko skupnost, ki bi pomenila ne samo koordinacijo obrambnih naporov, ampak tudi skupno akcijo na političnem, gospodarskem in kulturnem področju.

Predlog za anketo o delovnih pogojih v območju Sueškega prekopa

Egipčani dele priročnik o gverilskem delovanju — Egiptovska skupščina pričakuje, da bo svet »obsodil zločine Angležev«

Kairo, 27. nov. (Tanjug). Predstavnik britanskega vojaškega poveljstva je izjavil, da je bil neki britanski vojak hudo ranjen, ko je skupina Egipčanov napadla britanske vojake, ki so popravljali telefonske kable pri Ismailiji. Britanski vojaki so odgovorili z ognjem, vendar ni padel noben Egipčan. Britanske čete za vzdrževanje varnosti so izvedle preiskavo v pisarni železniške postaje v Faidu in aretirale tri Egipčane, ki jih sumijo, da so grozili delavcem, zaposlenim pri Britancih v območju Sueškega prekopa. Skupina egiptovskih falangistov je včeraj streljala na britanski vojaški kamion v bližini Port Saida in ranila dva britanska vojaka.

Egipčani so v območju prekopa delili priročnik o gverilskem bojevanju, ki ga je napisal general Azis el Masri paša, glavni poveljnik »osvobodilnih oddelkov«.

Z otoka Cipra poročajo, da so včeraj začeli vkrcevati 29. britanski topniški polk, ki odhaja okrepit — britanske vojaške sile v območju prekopa.

Kakor poroča AFP, je prejel David Morse, generalni direktor mednarodnega delovnega urada brzojavko egiptovskega ministra za socialno skrbstvo, ki ga obvešča, da bi bila egiptovska vlada pripravljena sprejeti anketno komisijo v okupiranem območju Sueškega prekopa. Komisija bi morala ugotoviti delovne pogoje egiptovskih delavcev v coni. Tudi britanska vlada je pristala na to anketo in misli, da bi morala anketna komisija ugotoviti, če Britanci zares silijo egiptovske delavce, da delajo v območju prekopa.

Egiptovska skupščina je poslala sporočilo skupščinam vseh držav sveta, v katerem jih prosi, da bi bile priča »zločinov, ki so jih zagrešile britanske čete v območju Sueškega prekopa«. Kakor poroča UP, izraža egiptovska skupščina v sporočilu upanje, da bo svet obsodil »zločine Britancev, ki spominjajo na stare čase divjaštva«.

Agencija France Presse poroča, da je egiptovska vlada uradno sklenila, da bo nadzirala vse organizacije »osvobodilne falange«. Vlada bo nadzirala novačenje v to falango ter njeno vežbanje in oboroževanje. Statut bo podoben statutu aktivne rezervne sile egiptovske armade. Vlada pa je izjavila, da bi morale biti vse akcije falange tajne.

Občinske volitve v Španiji

Madrid, 27. nov. Agencija France Presse poroča, da so bile v nedeljo v Španiji občinske volitve. Volitev se je udeležilo samo 58% vpisanih volivcev. Najmanjša udeležba je bila v Barceloni, Valenci in severni Španiji.

Boji v Burmi

Rangun, 27. nov. (Tanjug). AP poroča, da je prišlo 150 km severno od Ranguna do bojev med četami burmanske vlade in nad tisoč pripadniki plemena Karen. Kareni so zavzeli garnizijo pri Gamonseinu, zažgali 250 hiš, poškodovali železniški most in odšli s plenom.

Eden največjih objektov naše petletke je železarna v Sisku, katere visoke peči že dajejo železo našemu gospodarstvu

Skupina jugoslovanskih folkloristov dosegla lepe uspehe v Izraelu

Doslej je prireditve obiskalo nad 20 tisoč gledalcev — Pohvalne kritike izraelskih časopisov

Tel Aviv, 27. novembra (Tanjug). V prvih tednih gostovanja v Izraelu je sindikalni folklorni ansambel iz Beograda priredil več koncertov, ki jih je obiskalo nad 20.600 gledalcev. Ansambel je dosegel tak uspeh, kot ga je dosegla dosedaj malokatera skupina tujih umetnikov v Izraelu.

Umetniški krogi in skoraj vsi izraelski pomembnejši časopisi in revije v člankih hvalijo bogastvo in visoko umetniško raven jugoslovanske narodne umetnosti. Časopis izraelskih sindikatov Histadruta »Davar« piše, da človek mora občutiti iskreno simpatijo do jugoslovanskih narodov in jugoslovanske države, če gleda tako sijajen koncert mladih ljudi. Filmski časopis »Kolnoa«, ki izhaja v Tel Avivu, poudarja, da so koncerti jugoslovanskih folkloristov izredni in pripominja, da »presenečata nepričakovana umetniška raven in lepota plesov, ki jih izvajajo amaterji«. Podobne komentarje so priobčili tudi drugi časopisi v krajih, kjer je ansambel že gostoval.

Mnogi vplivni izraelski umetniki in funkcionarji so se javno pohvalno izrazili o ansamblu. Na čast ansamblu so priredili sprejeme sekretar sveta organizacije Hi adrut Josef Almogi v Haifi in svet za delo in liga za prijateljstvo med Izraelom in Jugoslavijo v Jeruzalemu. Na tem sprejemu so jugoslovanske plesalce in pevce pozdravili znani violinist Frank Eleg, funkcionar lige prof. Olsvanger in funkcionar Histadruta Miše Beram. Na koncertu, ki je bil prirejen za pripadnike armade, so bili tudi člani generalštaba izraelske armade. Člani sindikalnega ansambla bodo odšli teden v zadružne okraje Galileje. [illegible]neka in Izraela, kjer bodo imeli več koncertov za člane kmečkih komun.

Proslava 29. novembra v Argentini

Buenos Aires, 27. novembra (Tanjug). Jugoslovanski izseljenci v Argentini so slovesno proslavili nacionalni praznik jugoslovanskih narodov, Dan republike. Na slovesnosti v Buenos Airesu je bilo okrog 1500 jugoslovanskih izseljencev, zastopnikov argentinskih oblasti, časopisov in kulturnih društev. Navzoče je pozdravil Ninko Raspor, odpravnik poslov jugoslovanskega poslaništva, o pomenu 29. novembra pa je govoril Ivo Sazunić. Pri izvedbi programa so sodelovali umetniki jugoslovanskega rodu in zbor izseljencev.

Lepo praznovanje Dneva republike

Prebivalci terenov Ajdovščina, Cankar, Kolizej, Mladika in Nebotičnik so sinoči napolnili dvorano Doma sindikatov na Miklošičevi cesti, kamor so jih povabili terenski odbori OF na praznovanje Dneva republike. Sekretar mestne organizacije Ljudske prosvete tov. Liška je v uvodnih besedah poudaril pomen 29. novembra za jugoslovanske narode in potrebo, da čuvamo in poglabljamo edinstvo in enotnost naših narodov. Mladinski zbor, sestavljen iz samih malčkov in punčk, je ubrano zapel državno himno, potem pa je sledil bogat spored kulturnega dela proslave narodnega praznika. Nastopili so članica SNG Mira Danilova, člana SNG operni pevec Gašper Dermota in Lojze Potokar, mladinski zbor, abs. kons. Ivica Rupnikova in mladinski balet. S pesmimi in baletom so nastopili pionirji šole na Vrtači.

Zadovoljni in hvaležni prirediteljem so udeleženci te prisrčne proslave narodnega praznika zapuščali dvorano.

Nove tovarne bodo začele obratovati

Na dan republike bodo v Sloveniji izročili obratovanju nekaj novih hidrocentral in podjetij.

Devetindvajsetega novembra bodo v Celju odprli novo veliko tovarno, ki se bo specializirala za izdelavo embalaže za izvoz, v Crnučah pri Ljubljani pa bodo izročili obratovanju novo montažno dvorano. Na gradbišču hidrocentrale Moste so končali delavci »Gradisa« in »Hidromontaže« vsa glavna dela za vgraditev in montiranje prvih dveh turbinskih agregatov in ureditev zunanjega dela nove strojne naprave, tako da bodo konec decembra odprli to hidrocentralo.

Rudnik in topilnica živega srebra v Idriji bosta odprla v okviru proslave svojo obratno hidrocentralo, ki bo dajala dovolj energije, tako da se bo to podjetje osamosvojilo.

Reševanje nasedle ladje »Podgore«

Reka, 26. nov. Naš oceanski parnik »Podgora«, ki je 20. t. m. nasedel pri vhodu v pristanišče Namur v Alžiru, še ni popolnoma izvlečen. Z dosedanjimi intervencijami so ga izvlekli od obale in sedaj izkrcavajo z njega tovor. Motorna ladja »Pula« je zapustila »Podgoro« sinoči ob 6. uri, ker njena pomoč ni več potrebna. Ta ladja je odpeljala 200 ton tovora, ki so ga preložili s »Podgore«.

Takoj ko bodo izkrcali tovor s »Podgore«, jo bodo francoski remorkerji poskušali še enkrat izvleči s peščenega dna. Ker je vreme ugodno, meteorološka poročila pa napovedujejo za jutri lepo vreme, sodijo, da bodo parnik »Podgoro« jutri dokončno izvlekli. »Podgora bo nato odplula v oransko pristanišče, kjer bodo popravili poškodovani del krme.

VREMENSKA NAPOVED
za sredo, 28. novembra

Lepo sončno vreme z jutranjo meglo po kotlinah. Temperatura ponoči do —5° C, najvišja dnevna pa 14° C. Prevladovali bodo severozahodni vetrovi.

Z dvigom proizvodnje, ne pa z visokimi nagradami si bomo izboljšali življenje

Ker povzroča vsako razmetavanje denarja in materiala neprecenljivo škodo za skupno gospodarstvo, je postalo strogo varčevanje važno načelo gospodarjenja v naših ustanovah in podjetjih. Besede razmetavanje pa ne smemo pojmovati dobesedno, temveč govorimo o razmetavanju tudi, če trošimo denar in material za razne manj važne ali izvenplanske naloge. Se vedno zavede kakšna na videz nujno potrebna stvar odgovorne ljudi po okrajih in podjetjih, da se odločijo za strogo prepovedan korak, za razne izvenplanske investicije in podobno. Posameznik opravičuje tak presežek z nujnostjo novogradnje in najrazličnejšimi tehtnimi argumenti, zelo dvomljivo pa je, kako bi kršitelji zagovarjali skupen nad 200 milijonski presežek, ki je nastal samo v Sloveniji zaradi nediscipline in preseganja planskih investicij.

Tudi nagrade — komu naj jih dodelijo, v kakšnem obsegu itd. — rade povzročajo skrbi delavskim svetom in sindikalnim podružnicam. Vse prevečkrat se zgodi, da pri končni odločitvi v podjetju ali ustanovi nekoliko pozabijo na varčevanje ter skušajo z visokimi in številnimi nagradami izboljšati življenje članom kolektivov. Niti ne zavedajo se, da s takim pojmovanjem nagrad zagrešijo kar dve napaki. Fond plač močno presežejo, z denarjem pa niso napravili posebne usluge niti nagrajencem. Nagrade ne prinašajo boljšega življenja — če nimajo stvarnega kritja v proizvodnji. Z množico visokih nagrad cen ne bomo znižali, temveč jih bomo s povečanim obtokom denarja kvečjemu dvignili.

Neprimerno bolje bi bilo, če bi po podjetjih čas, ko razpravljajo o nagradah porabili za dosti važnejšo stvar. Vprašali naj bi se, kje in kako bi podjetje lahko pocenilo proizvodnjo in izboljšalo kakovost ter s tem realno reguliralo še ostale cene na tržišču.

S tem seveda ni rečeno, da morajo podjetja kratkomalo črtati nagrade iz svojega programa. Na mestu in potrebno je, da dobi nagrado delavec, mojster, inženir, nameščenec, znanstvenik ali kdor koli, ki je pri svojem delu resnično koristil podjetju in skupnosti, ko je izboljšal in izpopolnil proizvodnjo ali svoje delo, ki je prispeval k varčevanju ali napredku na katerem koli važnem sektorju. Odločiti, kdo naj dobi nagrado, na tej osnovi ne bo težko, saj ve za vsak izreden doprinos navadno ves kolektiv. Bilo bi docela birokratsko, če bi z nagradami šarili preveč na široko in jih dodeljevali ljudem, ki so sicer vestni pri svojem delu, ki pa vendar ne presegajo v službi določenih nalog.

Zato pa: namesto da v nekaterih podjetjih premišljajo o nagradah, naj rajši premišljajo o tem, kako bi pocenili proizvodnjo. S pocenitvijo proizvodnje bomo lahko dvignili realno mezdo in z njo življenjsko raven.

Ob obletnici smrti Iva-Lola Ribarja

Pred osmimi leti je zadel našo Partijo in vse jugoslovanske narode hud udarec. Tega dne je na letališču na Glameškem polju sovražna bomba ubila enega najboljših sinov Ivo Ribarja-Lolo. Kot prvi predstavnik Vrhovnega štaba in narodnoosvobodilne vojske se je pripravljal na potovanje v inozemstvo. Sovražni avioni so bombardirali letališče in ena izmed žrtev je bil tudi Ivo Ribar-Lola.

Že pred vojno je bilo ime Iva Ribarja znano ne samo med naprednimi množicami Jugoslavije, temveč tudi v tujini. Leta 1935 se je vrnil iz Ženeve, kjer je študiral politično ekonomijo. Na beograjski univerzi so ga kmalu spoznali po izredno globokem poznavanju marksizma ter kot dobrega govornika. Tega leta je tudi postal član Partije. Od takrat je vse bolj rasel v revolucionarnega borca velikega formata. V tem času ga vidimo na čelu naprednega študentskega pokreta. Leta 1936 do 1937 je bil na svetovnem kongresu študentske mladine v Ženevi in Parizu.

Ko je postal sekretar Centralnega komiteja tovariš Tito je posebno skrb posvetil rasti in razvoju mladinskega gibanja. Ivo Ribar je takrat postal sekretar skojevske organizacije. Na tej dolžnosti mu je uspelo učvrstiti SKOJ, v njega je vnesel pravi revolucionarni partijski duh, tako da je naša mladina bila ob razpadu stare Jugoslavije pripravljena na velike naloge.

Na peti vsedržavni konferenci KPJ 1940. leta je postal član Centralnega komiteja Partije. O pričetku oborožene vstaje pa je postal eden izmed organizatorjev narodnoosvobodilne borbe. Kot sekretar SKOJ-a je v tem velikem času tako učvrstil skojevsko organizacijo, da je izvrševala mnoga herojska dejanja.

Pred osmimi leti je padel eden najožjih sodelavcev tovariša Tita. Njegov zgled pa je še danes vsej naši mladini vzor, kako se je treba boriti za boljšo bodočnost svojega ljudstva.

Uspele vaje PLZ v Solkanu

Z namenom, da pregledajo in praktično preizkusijo enote PLZ in da se prebivalstvo seznani z dolžnostmi, ki bi jih imelo v primeru napada iz zraka, so bile minulo nedeljo v Solkanu prve večje vaje protiletalske zaščite. Že v soboto zvečer je bila odrejena splošna zatemnitev, ki je razen nekaj manjših izjem zelo dobro uspela. V nedeljo ob 9. uri je sirena oznanila nevarnost ob namišljenem zračnem napadu. Tedaj so stopile v akcijo številne enote PLZ in pričele delati. Tudi gasilci so imeli dovolj posla z gašenjem »požarov«. Pri vajah so sodelovali razen enot PLZ tudi člani organizacije Zveze borcev, pripadniki izvenarmadne vzgoje in Ljudske tehnike. Po končanem manevru so se vsi sodelujoči zbrali na Srebrničevem trgu in skupno pregledali uspehe in napake izvršenih vaj, ki so v glavnem bile uspešne, čeprav so se pojavile nekatere pomanjkljivosti, katere pa bodo lahko v bodoče popolnoma odpravili.

Kaj vse nam dajejo gozdovi!

Letos so v njih pridobili 148 ton borove smole in skoraj 7000 kg eteričnih olj — Obratov za eterična olja imamo že 16

Organizacijo izkoriščanja stranskih gozdnih produktov ima pri nas republiško podjetje »Silvaprodukt«, ki je v letošnjem letu doseglo pomembne uspehe, če upoštevamo, da tej panogi gozdne proizvodnje doslej nismo posvečali potrebne pozornosti.

Poglejmo letošnje sadove!

V Sloveniji smo pridobili 148 ton borove smole, kar pomeni 5 ton več kot lansko leto in to pri številčno manjši delovni sili. Vsak smolar (povprečno) je pridobil okrog 1 t smole v letošnji sezoni.

Najvažnejši napredek so letos dosegli smolarji pri kakovosti smole. Uporabljali so hermetičn zaprte sode, s čimer so preprečili izhlapevanje terpentina. Nad delavci so vodili uspešno nadzorstvo z oštevilčenjem sodov. Delavci so imeli namreč grdo navado, da so primešali smoli vodo, kamenje in druge primesi, s čimer so slabšali kakovost, sebi pa večali »zaslužek«. Z oštevilčenim sodom so takoj odkrili malomarnega storilca, ki je bil kaznovan z odtegljajem na zaslužku. Po tej kontroli se je izboljšala kakovost smole, ki je vsebovala lani le 16 % terpentina, dočim je letos imela 21 % terpentina, kar je **kakovostni odstotek nad evropskim povprečjem.**

Nekatera smolarska podjetja so lani delala še z izgubo. Letos so dosegli z boljšo organizacijo dela in boljšim plačnim sistemom celo nadplanski dobiček.

V letu 1951 so smolarili: »Silvaprodukt« na 52 smolarskih površinah v Slovenskem Primorju, na Gorenjskem, Dolenjskem in v Prekmurju, dalje mariborsko gozdno gospodarstvo na štirih in gozdno gospodarstvo Celje na 5 smolarskih področjih. Slednji gospodarstvi sta imeli zaposlenih 34 strokovnih smolarjev.

Republiški sektor ima 8 destilarn, ki so proizvedle skoraj 3000 kg eteričnih olj, lokalni sektor ima 4 destilarne s proizvodnjo 3434 kg, zadružni sektor je v 4 obratih dosegel okrog 700 kg eteričnih olj. Eterična olja prevzema tovarna AERO v Celju. Do novembra je prevzela že 5511 kg eteričnih olj, ki so jih večidel izvozili in proizvajalci bodo tako prišli do deviz.

Obrat za proizvodnjo eteričnih olj pri Straži na Dolenjskem

Plan borove smole so največ presegli pri celjskem gozdnem gospodarstvu — za 28 %.

Za smrekovo smolo se je začela letos zanimati domača industrija čevljev. Smrekovo smolo nabirajo po deblih, ki so ranjena zaradi nepravilne manipulacije z lesom in nepravilnega spravila ali od divjadi, medtem ko borovo smolo pridobivajo z zarezovanjem borovih debel. Nabrano smrekovo smolo dobavljajo v glavnem Tovarni športnih čevljev v Žireh.

Drug pomemben proizvod naših gozdov so eterična olja, ki so jih letos pridobili: 1774 kg smrekovih, 4446 kg jelkinih in 696 kg borovih eteričnih olj. V odnosu na lansko proizvodnjo je bil tudi tu dosežen znaten dvig, vendar proizvodnja še ni zadovoljiva, če upoštevamo tudi potrebe domačega trga. Letos je obratovalo 16 destilacijskih obratov za eterična olja in sicer na Rotarici, Obrhu pri Straži, Loškem potoku, Sodražici, Dolenji vasi pri Cerknici, Hotedršici, Logatcu, Igu pri Ljubljani, Glažuti, Preddvoru nad Kranjem, Zapužah, Sv. Lovrencu na Pohorju, Zgornjih Petrovcih, Murski Soboti in Bukovnici.

Cena eteričnih olj v tujini je v zadnjem času sicer nekoliko popustila; misliti bi bilo treba še bolj na potrebe domačega trga in usmeriti proizvodnjo v tem pravcu.

»Silvapodukt« je letos ustanovil še plantažo menthe piperite v Prekmurju in na Igu pri Ljubljani. Letošnjo jesen so jo že dvakrat želi. Tudi v Istri (na Klancu) so nasadili plantaže menthe. Zaradi ugodnega podnebja pričakujejo na tem področju višji odstotek izčrpka. Eterično olje menthe uporabljamo doma predvsem v zdravilstvu. (a)

Po vsej Jugoslaviji vedo za mariborsko „Metalno" in njene požrtvovalne varilce

Delovni kolektiv tovarne metalnih konstrukcij v Mariboru je v zadnjih mesecih dosegel velik napredek v proizvodnji. Njegovo delo usmerja delavski svet z upravnim odborom, ki ve, kolike važnosti je v našem gospodarstvu pravilno gospodarjenje in upravljanje podjetij. Zato se lahko pohvali kolektiv s številnimi uspehi.

Tovarno so v zadnjih letih zelo povečali, podvojili proizvodnjo in namesto prejšnjega majhnega konstrukcijskega obrata, kjer so izdelovali le manjše konstrukcije, imamo sedaj moderno tovarno, kjer izdelujejo celotno hidromehansko opremo, kakor n. pr. zapornice, dvižne naprave, cevovode, razne armature, stvari ki jih potrebujejo naše hidrocentrale itd. Razen tega izdelujejo vse vrste žerjavov, industrijske hale in rezervoarje za naša industrijska podjetja. Izdelovanje vseh teh novih proizvodov še ni brezhibno in tudi težav ne primanjkuje. Tovarna še nima vseh potrebnih naprav ljudem večkrat manjka izkušenj in tudi še nekaj novih strojev bo treba.

Bolj kakor v kateri koli tovarni je treba pravilno organizirati delo tu, kjer proizvajajo toliko novih proizvodov. Organizacija dela pa zaenkrat še ni najboljša. Potrebno je večje sodelovanje med oddelki tehničnega sektorja in delavnicami, da bodo v najtesnejši povezavi dosegli večjo in boljšo proizvodnjo.

V tovarni metalnih konstrukcij je zlasti zdaj v zadnjih mesecih leta borba za plan zelo trda in zahteva pojačane napore vseh delavcev. Med letom je zaviralo plansko proizvodnjo prekasno dobavljanje osnovnega materiala, precej visok odstotek izostankov od dela in nestalnost delavcev. Precej delavcev je odšlo, na novo sprejete pa je bilo treba šele priučiti. Kljub tem težavam, kljub premajhni izkušenosti pri delu, ki so rodile večkrat razne napake, pa moramo ugotoviti velik delovni polet in pogum delovnih ljudi. Kako bi sicer izdelali v letošnjem letu toliko važnih stvari kot so pretočne stene za hidrocentralo Medvode, dve kompletni odprtini Mantable za hidrocentralo Ovčar Banja, številne cevovode za hidrocentrale Pesočani, Zavrelje, Vinodol in Seljašnica! Iz te tovarne je prejela hidrocentrala Zvornik deset kompletnih zasilnih zatvornic s pripadajočo armaturo, in prav tako je dobavila tovarna zasilne zatvornice hidrocentrali Vinodol. Med žerjavi sta bila prava orjaka-žerjava po 150 in 100 ton za dve hidrocentrali. Sedaj pripravlja kolektiv celotno opremo za hidrocentralo Jablanico.

Velike zasluge imajo pri delu varilci Undorfer, Lilek, Medved, Krojs in Gselman, tov. Rednak pa se je izkazal pri sestavi za varjenje. Tov. Huso je samostojno vodil skupino pri poizkusni montaži zapornic na hidrocentrali Medvode. Varilni oddelek vodi mladi mojster tov. Polde Cerjak. Ta, lahko rečemo, najvažnejši oddelek je svoj operativni program v mesecu novembru presegel za 50 %. Svoj plan so porazdelili na posamezne dneve ter je vsakdo vedel, kakšna je njegova dnevna naloga. Nič manj pa ni prispevalo k uspehu tekmovanje na čast 10-letnice naše Armade, ki so ga organizirale brigade.

Tudi v bodočih letih čakajo tovarno še velike naloge. Razvoj tehnike zahteva stalno izpopolnjevanje pri delu, naše gospodarstvo pa še cenejše in kvalitetnejše izdelke. B. J.

Sličice z ljubljanskega trga

Če hodi dandanes človek po ljubljanskem trgu in si ogleduje velike količine blaga, ki so na razpolago in pa zlasti vedenje in postrežbo potrošnikov s strani prodajalcev, mora reči: »Zakon ponudbe in povpraševanja je pa res mogočen. Kar čudeže ustvarja!« Ne verjamete morda in želite dokazov? Takoj bom postregla z njimi. Ko sem svoječasno — to še ni dolgo, komaj nekaj mesecev je od tega — kupovala pri kmeticah eno ali drugo blago in kaj pripomnila k ceni ali kakovosti, so me kmetice osorno zavrnile: »Če vam ni prav, pustite in pojdite! Kdo vam pa ponuja? Še ni dolgo — mesec dni in pol je od tega — ko je bil teden Rdečega križa in sem opazila, da so jajčka poskočila v ceni za 2 din kar čez noč, sem pripomnila kmetici, a dobila odgovor: »Kaj pa mislite, saj sem morala na železnici plačati Rdeči križ?!« In ko sem pri nekem drugem predmetu izjavila, da je predrag, ker zaslužim komaj v dveh dneh toliko, kolikor kmetica zahteva, sem slišala: »Kaj me pa to briga: če hočete imeti, plačajte!« — Zadnje dni je pa kar drugače. Ko grem po trgu, kličejo kmetice za menoj: »Ali ne boste nič kupili? Saj imam tako lepo blago in ceno sem znižala. Kupite vendar pri meni, boljše ne boste dobili nikjer. Vzemite vendar, da ne bom nosila domov« itd. Vse take in podobne stvari slišiš in često ne moreš verjeti svojim lastnim ušesom, ko slišiš te prijazne besede ali lastnim očem, ko vidiš namesto osornih in prevzetnih obrazov tako prijazne in ljubeznive.

Toda sprememba ni samo pri kmeticah, tudi naši mesarji so pričeli s »kulturno postrežbo«. Ko sem včasih potožila, da je pri mesu preveč kosti (včasih jih je bilo do 35 %), so mi zabrusili v obraz, naj povem, kateri vol in tele sta brez kosti. Kadar so žene vprašale, če imajo mesarji kaj za zrezke, so se zadrli: »Babe, same ‚šnicelčke' bi jedle, ti časi so minuli.« Zdaj pa kličejo že nekaj dni mesarji kar za nami — babami— in nas prijazno vabijo, naj pridemo kupit: »Ali že imate meso? Kupite vendar pri meni, ne hodite naprej! Dobite lahko od križa, robček, za zrezke, safalade, kar oglejte si, kar želite in izberite si, vse vam je na razpolago.« Pa recite, če se res ni zgodil čudež po zaslugi zakona o ponudbi in povpraševanju. Šele višja ponudba in manjše povpraševanje sta i kmete i mesarje pripravila do tega, da z nami potrošniki postopajo tako kakor je prav, da so prijazni, da nudijo in res — prodajajo. Prej, ko so samo delili, nas niso hoteli poznati. — S tem nočem zasmehovati nikogar, marveč menim, da je ta veseli preobrat treba vsekakor zabeležiti. h. k.

Okrog Bovca pogozdujejo s topoli

Pridnost bovške pogozdovalne skupine ne zaostaja za pridnostjo drugih. Letos spomladi so zgradili vrt za sadike, v katerega so nasadili okoli 2000 mladik topola; ko bodo le-te dorasle, jih bodo zasadili ob cesti pred Bovcem, da bodo zrasle v lep drevored.

Delo na vrtu ni bilo lahko, morali so zrigolati zemljo in so delavci pogozdovalne skupine opravili več ur prostovoljnega dela. Zdaj v jeseni pa so posadili topolov še v bližini žage okoli 2500; na samem Bovškem pa 3000. Mladike so dobili z Gorenjskega. R. J.

V okraju Ljubljana-okolica bodo imeli nad 40 občinskih ljudskih odborov

O novi reorganizaciji ljudskih odborov tudi v okraju Ljubljana-okolica govore že dalj časa. Po vseh krajih je veliko zanimanje za bodoče občinske odbore.

Doslej je bil razdeljen okraj Ljubljana-okolica na 59 krajevnih odborov in je štel nad 62.000 prebivalcev. Z reorganizacijo pa se mu bodo priključili nekateri kraji grosupeljskega, trebanjskega in idrijskega okraja, tako da se bo število prebivalcev povečalo nad 90.000. Precej velika površina bo razdeljena približno na 43 ali 47 občinskih ljudskih odborov.

Med razpravljanjem o osnutkih bodočih občin, so ljudje posameznih krajev s svojimi predlogi in željami osnutke dopolnjevali, jih kontrolirali in jim po svojih željah dali čim zadovoljivejšo geografsko in gospodarsko celoto. Tako bo n. pr. Polšnik pri Litiji, vas, ki bi morala spadati v trboveljski okraj, na željo prebivalcev prišla v okraj Ljubljana-okolica. Podobno je bilo tudi z vasjo Ribče, ki spada sedaj v občino Kresnice. Potem n. pr. Lavrica, ki se noče priključiti Škofljici zaradi tega, ker želi ostati v ljubljanski občini. Tomišelj, ki ima le okoli 550 prebivalcev (ostale občine bodo imeli povprečno po 2000 prebivalcev) želi imeti samostojno občino, sklicujoč se na svojo gospodarsko sposobnost in moč.

Našla je »stanovanje«

Včeraj dopoldne je imel lastnik stanovanja v Ljubljanski ulici 43 v Zeleni jami izredno srečo. Ujel je tatico, ki je prišla krast v njegovo stanovanje. Ko se je vrnil domov, je srečal neznano mlado žensko, ki se je vračala iz njegove hiše in je bila naložena s težkim kovčkom in zavojem blaga. Prav to blago pa je vzbudilo lastnikovo pozornost. Spomnil se je namreč na svoj kavč, po katerem že toliko časa hrepeni in po blagu, katerega zanj hrani, in ugotovil je, da je to njegovo blago in da ima pred seboj tatico, ki je obiskala njegovo stanovanje. Po kratkem zasledovanju in prerekanju jo je privedel nazaj, od koder je ravnokar prišla — v svoje stanovanje. Zatrjevala mu je, da je povpraševala samo po stanovanju. Kakšno stanovanje je iskala, pa se je ugotovilo, ko so odprli kovček, v katerem je bilo blago za otroško obleko, trije kosi blaga za žensko obleko, 1 m kotenine, 1 ženska jopica, krilo, dežnik, milo, namizni prt — same znane domače stvari, ki so razkrinkale predrzno tatico.

Ko jo je poklicani miličnik potem še bolj natančno pregledal, je pri njej našel tudi odličen vitrih. Nato je tatica dobila brez velikih težav »sigurno stanovanje«.

Priprave za ustanovitev združenja elektroindustrije in strojegradnje

Beograd, 25. nov. V Opatiji so imeli te dni sestanek zastopnikov elektroindustrijskih podjetij iz vse države, da bi se pogovorili o ustanovitvi združenja elektroindustrije in strojegradnje. Na sestanku je bila izvoljena komisija za izdelavo načrta pravil, s katerimi bo določena oblika združenja, njegove naloge, pravice in dolžnosti ter sedež. Predloženo je, da se določi za sedež združenja Beograd ali Zagreb. Pred nekaj meseci so ustanovili podobno združenje za podjetja črne metalurgije. Zamisel ustanovitve take organizacije v elektroindustriji je starejšega datuma ter jo že dalj časa proučujejo po tovarnah, posebno med strokovnjaki.

Diskusija, ki so jo imeli o tem vprašanju v Opatiji, je pokazala, da vse tovarne žele, da bi se zamisel o združenju oživotvorila. Glede njegovih nalog so bila razna mnenja. Večina se strinja s tem, da je osnovna naloga Združenja sodelovanje med podjetji v tehničnih in ekonomsko-komercialnih vprašanjih. Združenje bi n. pr. skrbelo za nove izdelke v raznih tovarnah, ki imajo za to možnosti. Imeti bi moralo vpogled v stanje zalog, proizvodov in surovin pri proizvajalcih in potrošnikih, ker se sedaj dogaja, da v nekaterih krajih delajo čezmerne zaloge raznega blaga, zaradi česar nastane drugod pomanjkanje.

Po domovini

Društvo za kulturno sodelovanje Hrvatske s Francijo. V Zagrebu je bil v soboto ustanovni občni zbor Društva za kulturno sodelovanje Hrvatske s Francijo. Za predsednika društva je bil izvoljen akademik prof. dr. Petar Skok. Organizirano kulturno sodelovanje s Francijo in drugimi narodi je, kakor je poudaril član iniciativnega odbora književnik Ervin Šinko, logičen rezultat prizadevanja Jugoslavije, da se z vsemi sredstvi utrdita mednarodno sodelovanje in mir na svetu.

Nad 300.000 gledalcev filmov na mladinski progi. Na mladinski progi Doboj-Banja Luka si je nad 300 tisoč mladih graditeljev ogledalo nad 900 filmskih predstav. Do konca del bo število filmskih predstav preseglo 1000. Na progi Šamac-Sarajevo je bilo 1710 filmskih predstav, toda tam je bilo dvakrat več graditeljev in 13 kinoaparatur, tu pa jih je samo 11 in mladinci jih morajo nositi večinoma na rokah, ker ni cest, ne kolikor toliko prikladnih potov, da bi jih prevažali.

Občni zbor Matice Srbske. V nedeljo je bil v Novem Sadu redni letni občni zbor Matice Srbske. Na njem je bil določen delovni načrt za prihodnje leto. Matica Srbska je izdala letos 54 knjig s skupno naklado 206.350 izvodov. Njena knjižnica je kupila letos 500 knjig. Njena galerija ima 790 slik, 100 kipov in 309 grafik.

Čedalje manj goličav v Hercegovini. V Hercegovini pridno pogozdujejo goličave. To jesen so jih pogozdili že okrog 430 ha. Posadili so nad 300.000 sadik. Samo v okolici Mostara so pogozdili okrog 200 hektarov goličav.

Predilnica bombaža v Stipu bo kmalu dograjena. Sredi decembra bo gradbeno podjetje »Vardar« izročilo investitorju novo veliko poslopje predilnice bombaža v Stipu, kjer opravljajo zdaj zadnja dela. Uprava predilnice se že pripravlja na montiranje strojev, ki bodo začeli prihajati januarja prihodnjega leta. Čez zimo bodo dogradili tudi deset velikih stanovanjskih hiš, restavracijo in delavnico za režijska popravila. Nova predilnica bo začela obratovati sredi prihodnjega leta.

Pogozdovanje v Vojvodini. Vojvodina ima malo gozdov. Pogozdovanje se ni moglo začeti takoj po osvoboditvi, ker so bila prej na vrsti važnejša dela. Začelo se je šele leta 1949. V tem letu so pogozdili 54 ha, lani pa 48 ha. Letos spomladi so pogozdili še 60 ha. Lani je dobila Vojvodina 476 ha zaščitnih gozdnih pasov, letos spomladi pa 231 ha.

Pospešena setev po vsej državi. Po podatkih Sveta za kmetijstvo in gozdarstvo vlade FLRJ je bilo do 30. oktobra posejanega okrog 29 % za jesensko setev določenega polja, 17. novembra pa že 64.4 %. Razlike v uspehih so v posameznih republikah velike. V Sloveniji je bilo do 16. novembra posejanih 42.5 % več kakor v Bosni in Hercegovini. Vsaka republika ima pač drugačne pogoje in drugačno podnebje. Semenskega žita je povsod dovolj, treba ga je samo pravilno razdeliti. Za setev je ostalo le še nekaj dni, ker mora biti v novembru v glavnem končana.

Daljnovod od hidrocentrale Vinodol do Zagreba dograjen. V soboto so bila končana dela na 136 km dolgem daljnovodu, po katerem bo dobival Zagreb električno energijo iz nove elektrarne Vinodol. To je najdaljši daljnovod z napetostjo 110.000 voltov, kar smo jih doslej zgradili v naši državi. Prihodnje leto bo podaljšan od Zagreba do Varaždina do termoelektrarne v Konjščini, ki bo začela obratovati konec prihodnjega leta. Na drugi strani pa bodo hidrocentralo Vinodol povezali z daljnovodom v Matuljah v Istri, do kamor segajo vodi iz slovenskih elektrarn, tako da bodo povezani vsi viri električne energije v Sloveniji in severozahodnem delu Hrvatske.

Velik predor na progi Sarajevo-Kardeljevo. V soboto zvečer so se na obronkih Prenja v Hercegovini znova razlegale detonacije min, ki navadno naznanjajo zmago minerjev. Tokrat so prebili 1900 m dolg predor na delu proge Sarajevo-Kardeljevo, bodoče važne prometne žile, ki jo grade v dolžini 22 kilometrov. Ta del proge grade med Konjicem in Jablanico, ker bo sedanjo traso ozkotirne železnice zalilo novo jezero jablaniške hidrocentrale.

Prva žena advokat v Bosni in Hercegovini. Božana Kvasnička je že pred petnajstimi leti diplomirala na pravni fakulteti v Zagrebu, z advokaturo pa se ukvarja šele štiri mesece. Oni dan je prvikrat nastopila pred okrožnim sodiščem v Sarajevu, kjer je zagovarjala nekega obtoženca. Med okupacijo je bila z možem nekaj časa v enotah narodnoosvobodilne vojske, po vojni pa je delala v republiški komisiji za ugotavljanje vojnih zločinov ter kot pravni referent v raznih podjetjih in direkcijah.

Beograjsko kulturno-umetniško društvo »Jedinstvo« je odlikovano z redom zasluge za narod. Beograjsko kulturno-umetniško društvo »Jedinstvo« je praznovalo te dni 45-letnico ustanovitve. Na slavnostni akademiji so izročili diplome 47 častnim članom. Prezidij Ljudske skupščine FLRJ je odlikoval to društvo za posebne zasluge na kulturno-umetniškem področju z redom zasluge za narod II. stopnje.

Kulturni dnevnik

„Kralj Edip" v Šentjakobskem gledališču

Šentjakobsko gledališče v Ljubljani je odprlo svojo sezono s **Sofoklejevo** dramo »**Kralj Edip**« v Hofmannsthalovi predelavi, ki jo je poslovenil in za današnji oder priredil **Fran Albreht.**

Sofoklejev »Kralj Edip«, ki je med največjimi vzponi dramatske ustvarjalnosti v človeški kulturi, je tako zgoščena tragedija, pisana tako, da v njej poje vsaka beseda in teče vsaka misel v neizhodni zaključek človeške tragičnosti.

Prav zaradi tega mora vsak režiser tragedije paziti, da ne bi nikjer porušil tega veličastja in da bi tragedija zapela v vsej celoti v enotni in popolni harmoniji — igralci pa se spojili v nakazani obliki kot tolmači vsega tega velikega.

Predstava Šentjakobčanov je kot celota pokazala to oboje. Vse scene so bile povezane med sabo diskretno, z velikim spoštovanjem in tiho resnostjo, tako da je vse delo izzvenelo v svoji pesniški polnosti. Igralci so v tej celoti oblikovali svoje like harmonično, z vso resnobnostjo in brez patetičnosti.

Kralja Edipa je odigral Pavle Jeršin. S svojim lepim glasovnim materialom, mirnim, samozavestnim nastopom, z odlično obvladanim tekstom, ki mu je dajal barvo s svojim notranjim doživetjem, je verjetno podal tragični lik človeka, ki ga usoda sili, da s svojim poštenim značajem izkoplje sam sebi grob. Na njem je slonela vsa teža predstave in zaradi njega je predstava uspela, ker je znal s svojo mirnostjo in tenkim posluhom za verz in njegovo vsebino prisluhniti veliki ideji dela, ki mu je bil veren tolmač. Ob njem so tudi vsi ostali dali prave like, ki niso izpadali in trgali celote, tako Jokasta Ervine Petrovčičeve, Kreon Franca Penka, Teirezias Jožeta Zakrajška, duhovnik Vilija Vrhovca in sel Marjana Lombarja, izpadal je le pastir Rudija Kovačiča po svoji prerealistični igri in neuspeli maski.

Režiser je torej celoto zajel. Vendarle pa je tu in tam zataval v pretiran realizem kot na pr. jok v začetku scene, nastop pastirja itd. — prav tako je brez potrebe postavljal zdaj pa zdaj v ospredje zbor, ki bi naj ga imel — po zasnovi scene in režije — zmeraj le ob strani, tudi bi bilo bolje, da bi črtal petje zbora in naj mu dal vlogo, ki jo zbor ima: tolmača vsega dogajanja. Zadnji prizor je razvlekel, to se pravi, premalo strnil, zaradi česar se tragedija na koncu nekako razkrhne in razbije doživetje. Sam zbor ni bil do dna izdelan, niti v govoru niti v igri, v kateri je prehajal iz klasičnega stila v realistično igro in se tako razbijal sam ob sebi.

Kljub tem nedostatkom pa je predstava, če jo vzamemo kot celoto, uspela in je za šentjakobsko gledališče znamenje velikega napredka. J. K.

Slavistična revija

»Slavistična revija« 1951, IV. letnik, 1—2, je časopis za literarno zgodovino in jezik, menda edini te vrste v državi; izdajajo ga skupno tri naše slavistične ustanove: Slavistično društvo v Ljubljani, Inštitut za slovenski jezik pri Slovenski akademiji in Inštitut za književnost pri Slovenski akademiji.

Nova številka te odlične slavistične revije utegne po vsebini zanimati brez dvoma tudi bralce, ki niso strokovnjaki, a žive s srcem za vse, kar se ustvarja na področju slovenske kulture. Med razpravami zaluži vso pozornost sois Frana Ramovša »Osnovna črta v oblikovanju slovenskega vokalizma« in Antona Slodnjaka »Prispevki k poznavanju Prešerna in njegove dobe III »Problem gazel«. Ramovš razbira poglavitne zgodovinske stopnje v razvoju slovenskega jezika, ko se je slovenski govor razčlenil v številne dialekte, na kraju pa poudarja, da se je od 16. stoletja, ko smo dobili Slovenci prve tiskane knjige, pa do danes, od prvotne jezikovne enote, ki je razpadla na dialekte, proces zgodovinskega razvoja obrnil in ustvarja novo enoto iz dialektov in knjižnega jezika.

V svojem prispevku o Prešernovih gazelah uvršča Slodnjak gazele v nasprotju s Kidričevimi trditvami v Julijino dobo in to zanimivo utemeljuje. Alfonz Gspan obravnava Prešernov prevod Grünove Benečanske trojke. — Ivan Grafenauer razbira slovenske narodne pesmi iz leta 1529 in 1683 (Turki pred Dunajem). — Mirko Rupel piše o veliki nalogi naše literarne zgodovine, da zbere vse gradivo o reformaciji in ga obdela v podrobnih študijah. — O izvoru slovenskih rojstnih imen in primkov govori Stanko Bunc: Tomo Matič raziskuje »Leksičke pabirke iz starih čakavskih pisaca«. France Grivec »Freisingensia VI. in Santeri Ankeria«. »Besedo ‚semja' v ruskih bilinah«. — Med zapiski beremo o sedemdesetletniku Petru Skoku (Fr. Bezlaj) o imenu Dudlepov (R. Nahtigal), o tem kdaj je bila natisnjena prva slovenska knjiga (Iv. Grafenauer), o novem Trubarjevem pismu (Rupel), o Heleni Justin in njenih spominih na Iv. Cankarja (Iv. Logar), o Župančiču, kandidatu za tajništvo Slovenske matice (J. Slebinger), o Aškerčevem psevdonimu »Nikdo« (K. Bačer), o Slovenskem biografskem leksikonu (Fr. K. Lukman), o »Miklošičevem zanimanju za slovenačko toponomastiku u Furlaniji« (Petar Skok), o Bowringu in Kopitarju (R. Filipović), o češki kritiki Ahacljevih pesmi (Fr. Petre), o tem, kaj govore Italijani o slovenski kulturi (Luigi Salvini). —

Med književnimi poročili ocenjuje Jakob Šolar Bajčevo »Besedotvorje« in J. Š. »Slovenske slovnične knjige po vojni« z zahtevo po sodobni slovnici, ki »ne bo več pomerjena po šolskih predpisih«. Ostala poročila so ozko strokovnega značaja. Posebnost revije so kratki povzetki v francoščini ali nemščini. Sš.

Knjižne novosti na Zahodu

V pariški založbi »Gallimard« je nedavno izšel novi roman Alberta Camusa »L'Homme révolté«, ki je avtorjevo prvo delo po romanu »La Peste« (izšel leta 1947). Njegovo dosedanje delo (drami »Le Malentendu« in »Caligula«, roman »L'Etranger«, esej »Le Mythe de Sisyphe«) je vzbudilo pozornost v zahodni Evropi. Z novim romanom nadaljuje Camus svoje delo ne kot pesnik, marveč kot mislec. Svoja razmišljanja navezuje na mit o Sizifu. Njegov upor velja današnjemu svetu. Na nepolnih 400 straneh razmišlja o vprašanjih zgodovine filozofije, politike in umetnosti, govori o starih Grkih in o starem Rimu, Rousseauju, Saint-Justeju, Sadeju, Heglu in Nietzscheju, Marxu in ruskih nihilistih, Rimbaudu, Dostojevskem, Lautréamontu itd.

●

»Porušeni in neporušni svet« Maxa Piccarda je umetnostni potopis po Italiji, ki je izšel v založbi Eugen Rentsch v Zürichu. V njem so opisana italijanska mesta, njihova arhitektura in umetnine. Direktor radia Zürich Jakob Job pa je napisal o svojih treh potovanj po Portugalskem knjigo o tej deželi na 292 straneh ter ji dodal 48 slik.

Sedmi šahovski šampionat — VIII. kolo

Puc tesno za Fudererjem

Sarajevo, 26. novembra. V današnjem VIII. kolu sta številne gledalce presenetili zmagi dr. Trifunoviča nad Fudererjem in Andriča nad Matanovičem. Važna je tudi zmaga sedanjega prvaka S. Gligoriča nad nadarjenim Bertokom. Naši trije zastopniki na šampionatu so remizirali. Puc z Janoševičem, Bajec z mojstrom Totom in Germek z Miličem.

Ali bo Gligorič odbil napad tekmecev: Rabarja, Trifunoviča, Puca, Matanoviča, Miliča (ne smatramo jih za favorite po tem redu) in drugih mojstrov

Podrobnosti iz današnjih partij:

Matanovič—Andrič 0:1. Španska partija — 40 potez. Trdovratna borba dveh opreznih nasprotnikov. Matanovič je igral danes precej slabo, tako da je imel črni pobudo v rokah. Matanovič je napravil napako in dovolil črnemu, da mu je razbil verigo kmetov ter vzel dva kmeta. To je Andriču zadostovalo za zmago.

Karaklajič—Rabar remi. Sicilijanka — 21 potez. Mirna partija, v kateri sta se nasprotnika sporazumela po dve uri trajajoči gri za remi.

Milič—Germek remi. Ruska partija — 20 potez. Spočetka je bil Germek v boljšem položaju, vendar pa je Milič izenačil in remiziral.

Puc—Janoševič remi. Damski gambit — 16 potez. Beli si danes ni mogel priboriti nobene prednosti. Janoševič je na tem prvenstvu »trd oreh« in ne dovoljuje nasprotnikom, da bi se sploh približali kralju. Tako se je tudi danes držal na »daljavi« in belemu ni preostalo drugega, kot da sprejme remi.

Longer—Ivkov prekinjeno. Kraljeva indijka. Beli je igral zelo oprezno in je imel pobudo v svojih rokah. Nasprotnika sta prav kmalu prešla v končnico kmetov, v kateri ima beli nekoliko ugodnejši položaj in upanje na zmago.

Gligorič—Bertok 1:0. Kraljeva indijka. Ko je spočetka prepustil pobudo črnemu, nato pa odbil napad na kraljevo rokado, je Gligorič na damskem krilu izvedel prodor, ki mu je prinesel zmago. Bertok je v obrambi napravil napako ter sprejel ponujeno žrtev kmeta, za katerega je moral kasneje dati kvaliteto.

Nedeljkovič—Udovčič prekinjeno. Filidorova obramba. Nasprotnika sta se zapletla v težavno in zamotano igro, v kateri so ostale vse figure na deski. Ob prekinitvi je položaj nejasen.

Nikolac—Kindij 1:0. Francoska partija — 30 potez. Mladi Nikolac je tudi danes igral zelo dobro in je že v otvoritvi nadigral inž. Kindija. Beli je v središčnici izvedel zelo lep napad na črnega kmeta in z grožnjo mata osvojil kraljico za trdnjavo, nato pa je z lepo kombinacijo razbil kraljevo rokado ter postavil črnega pred neubranljiv mat.

Fuderer—Trifunovič 0:1. Španska partija — 41 potez. Končno je tudi mladi Fuderer podlegel. Danes je Trifunovič igral zelo dobro in je s potezami, ki so čedalje bolj onemogočale gibanje belih figur, prisilil Fudererja, da je dal dva kmeta. Zatem je postajal položaj čedalje slabši za belega in se je Fuderer kmalu vdal.

Tot—Bajec remi. Birdova otvoritev — 39 potez. To je bila partija, ki je že od vsega početka kazala, da se bo končala neodločeno.

Po VIII. kolu je stanje na tabeli šampionata takšno: Vodi Fuderer s 5½ točk. Sledijo: Nedeljkovič 5 (1). Puc, Rabar in Janoševič po 5, dr. Trifunovič 4½ (1) Bajec, Gligorič, Matanovič, Milič in Andrič po 4½, Udovčič 4 (1), Karaklajič 4, Ivkov 3 (1), Germek, Tot in Nikolac po 3. Bertok 2½ (1). Longer 0 (4) in inž. Kindij brez točke in 1 prekinjeno partijo.

PROČAJO NAM

Iz Gorice

V enem izmed dveh železniških predorov pod Kostanjevico pri postaji Gorica je bila te dni nameščena električna razsvetljava. Pešcem je sedaj dovoljen prehod skozi predor tudi v nočnem času. S tem se je proletna zveza za pešce med Gorico in Šempetrom pri Gorici precej izboljšala in skrajšala.

Iz Tolmina

Zdravstvena služba v tolminskem okraju se je vidno izboljšala, ker je prišlo nekaj novega medicinskega kadra. V okraju so sedaj štirje zdravniki, in sicer v Bovcu, Kobaridu, Tolminu in Sv. Luciji ob Soči, zato je v tem oziru stanje precej zadovoljivo. Nujno pa bi bilo, da bi okraj dobil bolnišnico z vsaj 50 posteljami. Potrebna bi bila tudi dobro opremljena reševalna postaja s primernim številom vozil. Sedaj morajo nevarno bolne bolnike prevažati v Vipavo, odnosno na Jesenice ali v Ljubljano, kar je vsekakor predrago in preveč zamudno. Pereče je tudi vprašanje prevoznih sredstev za zdravnike. Z bodočo upravnoteritorialno razdelitvijo se bo teritorij okraja še povečal, zato bo postala rešitev teh problemov še bolj pereča.

V Zagorju pripravljajo gradnjo prosvetnega doma

Glavno vprašanje kulturnoprosvetnega dela v Zagorju je pomanjkanje kulturnega doma. Za vse večje prireditve in zborovanja uporabljajo dvorano fizkulturnega doma. Jasno je, da se zaradi tega tudi delo v Telovadnem društvu ne more razvijati, ker je dvorana, ki jo uporabljajo za telovadnico, velikokrat zasedena in tako izpade mnogo vaj. Za dramske prireditve je dvorana neprimerna, oder je premajhen. Razen tega je doslej že večkrat prišlo do trenja med Telovadnim društvom in množičnimi organizacijami zaradi poravnave stroškov za čiščenje dvorane. Če upoštevamo še dejstvo, da so množične organizacije nastanjene raztreseno po vsem Zagorju in spričo stanovanjske stiske zavzemajo mnogo prostorov, ki bi lahko bili za stanovanja, je jasno, da je tudi v tem oziru potreben dom, v katerem bi vsa društva in organizacije imele potrebne prostore. Zaradi tega so že pred letom začeli v Zagorju misliti, kako bi rešili to pereče vprašanje. Na pobudo SKUD »Vesna« je bil postavljen iniciativni odbor za gradnjo kulturnega doma. Odbor je doslej priskrbel idejne skice in ostale načrte. Sporazumno z vsemi društvi in organizacijami je določen primeren prostor sredi Zagorja. Nedavno so se sestali zastopniki množičnih organizacij, društev in podjetij, da predlagajo in ugotovijo dokončni gradbeni program. Sporazumeli so se, naj bi bodoči dom imel gledališko dvorano s pritrjenimi sedeži za okrog 500 ljudi in okrog 100 stojišč. Razen tega naj bi poleg gledališke dvorane bila še dvorana za razne večje prireditve (plesna dvorana itd.) z vsemi potrebnimi stranskimi prostori za 1000 ljudi. Gradbeni program določa tudi prostore, kjer bodo mogle imeti prostore vse množične organizacije in najvažnejša društva. Zlasti mora biti zagotovljeno neovirano delo za dramske skupine.

Prebivalstvo Zagorja upravičeno pričakuje, da ta načrt ne bo ostal samo na papirju, saj bo pomagalo s prostovoljnim delom in z denarnimi prispevki. **H.**

Delavski kolektivi bodo prevzeli zadružne domove

Med dvajsetimi zadružnimi domovi, ki so jih začeli graditi leta 1948 v radgonskem okraju, jih nekaj še kar čaka pridnih rok. Tako je z zadružnim domom v Radencih, kjer je delavski kolektiv tamkajšnjega slatinskega podjetja največ prostovoljno delal in je le njegova zasluga, da je bil dograjen v surovem stanju. Nedavno je predlagala sindikalna podružnica Radenci, da bi prevzel dom delavski kolektiv slatinskega podjetja; prošnji je bilo ugodeno. Tako bo sindikalna organizacija dobila za kolektiv potrebne prostore, kjer bodo razvijali kulturnoprosvetno dejavnost in tako pridobili tudi kmečko prebivalstvo iz domače in sosednih vasi. Podobno je sklenil tudi kolektiv državnega posestva Črnci, ki želi prevzeti tamkajšnji prav tako v surovem stanju zgrajen zadružni dom, ki ga bodo dogradili. Z novoustanovljenim sindikalnim kulturnoumetniškim društvom »Jožo Jurkovič« hočejo razgibati kulturnoprosvetno dejavnost, kar so dokazali minulo soboto s prvo kulturno prireditvijo ob zaključku jesenskega dela na posestvu.

Vse ostale zadružne domove v Apaški kotlini bodo prevzele KDZ. V Lutvercih zgradbo dograjujejo, zadružno dvorano pa že uporabljajo. **—jh.**

Slavnostno zasedanje OLO Radgona

Dne 28. novembra bo v Gor. Radgoni slavnostno zasedanje okrajnega ljudskega odbora. Na zasedanju bodo razpravljali in se seznanili z novo upravnoteritorialno razdelitvijo. **—jh.**

Drevi ob pol devetih v veliki unionski dvorani

Novinarski koncert

V POČASTITEV DNEVA REPUBLIKE

pod geslom

Slovenska mladina poje

SPORED:

Marij Kogoj:	Mladinska Zvončki	Mladinski zbor Slovenske filharmonije a capella
Rado Simoniti:	Čriček v vrtu	
Emil Adamič:	Uspavanka	
Emil Adamič:	Jurjevanje Pleši, črni kos Sestrica Ciganska Izpraševalnica	Mladinski zbor Slovenske filharmonije s klavirsko spremljavo prof. Marjana Lipovška
Marij Kogoj:	Ko smo spali	samospevi, poje Rezika Koritnikova, pri klavirju prof. Marjan Lipovšek
Emil Adamič:	V Korotan Pri zibeli	
Rado Simoniti:	Tri mladinske pesmi	dvospeva, pojeta Rezika Koritnikova in Pepca Tomšič-Vidergarjeva, pri klavirju prof. Marjan Lipovšek
Marij Kogoj:	Kaj ne bila bi vesela Deček in siničk	
Rado Simoniti:	Na Jurjevo Veseli koledniki Cvilimožek	nastop ljubljanskih gimnazij (II., V. in VIII.) ob spremljavi orkestra Komande korpusa v Ljubljani
Anton Lavrin:	Naša pesem	
Marijan Kozina:	Slovenski pionirji	

Za boljši prevoz delavcev

Uprava Železarne na Jesenicah je nabavila za čim udobnejši prevoz delavcev avtobus znamke »Mercedes«. Na sliki: avtobus, v ozadju zgradba Metalurške industrijske šole, ki je ena najmodernejših tovrstnih šol na Balkanu.

V kratkem bo odprto v Guštanju novo gimnazijsko poslopje

Guštanj se je razvil v nekaj letih iz malega obmejnega trga v važno industrijsko in kulturno središče. V zadnjih letih je Guštanj slavil dva pomembna kulturna dogodka: ustanovitev osemrazredne gimnazije in študijske knjižnice.

Gimnazija je bila ustanovljena leta 1945 na pobudo guštanjskih kovinarjev. Začasno se je nastanila v gradu. Kmalu se je izkazalo, da so ti prostori za gimnazijo premajhni, ker se je število dijakov povečalo. Zato so začeli graditi novo moderno gimnazijsko poslopje. Ker pa je takrat primanjkovalo delovne sile, so dijaki sami začeli delati. Delale so po vrsti štiri brigade. Glavna dela so izvršili dijaki ob pomoči guštanjskih množičnih organizacij in članov JA. Ko je bilo poslopje pokrito, je delo nekoliko zastalo. Vzrok je bil pomanjkanje kredita in delovne sile. Toda tudi zdaj dijaki niso klonili. Vsak dan je delala na gradbišču nove gimnazije manjša skupina dijakov, tako da bodo v kratkem pripravljeni trije razredi za pouk. Gimnazija je dvonadstropna, zelo prostorna in zgrajena najmodernejše.

Leta 1949 so v Guštanju slavili nov kulturni praznik. Ustanovili so študijsko knjižnico [illegible] nastanili v poslopju gimnazije. Zara[illegible] tega je silno na tesnem. Vendar pa bo to vprašanje rešeno s popolno dograditvijo nove gimnazije. Knjižnica ima nad 17.000 knjig in je velika opora dijakom. Število obiskovalcev vsak dan raste in se čuti potreba po novi večji čitalnici.

Tako bo postal Guštanj iz pomembnega industrijskega središča tudi vzorno kulturno središče ob naši severni meji. **K. J.**

Kako dolgo še?

V Storah žanjejo metalurgi lepe uspehe, zdaj je že nekaj obratov izpolnilo petletni plan. Pri nobenem poročilu pa ni o borcih za plan fotografije, ki bi pokazala ljudi pri delu, v obratih, pri pečeh, pri strojih, pri konstrukcijah in če hočemo pri risalnih deskah in ob pisalnih mizah. Sicer imamo v Storah klub Ljudske tehnike in fotoamaterski krožek, ki pa vztrajno spi. Krožek ima tudi aparat za povečanje slik, pa so ga pozabili kdo ve v katerem kotu. Člane foto-krožka so že prosili in vabili, da bi fotografirali junake dela, politične aktiviste ter druge zaslužne in zavedne ljudi, pa tudi kaj drugega bi mogli fotografirati.

Le kako dolgo bomo še čakali, da bo foto-krožek v Storah začel delati? **U.**

Razpored proslav »Dneva republike« v II. rajonu

BEŽIGRAD: 28 nov. ob 20. v avli III. in VIII. državne gimnazije v Peričevi ulici Sodelujejo bežigrajske terenske organizacije OF in sindikati s kulturnim društvom »Miran Jarc«, moškim zborom gasilnega društva Bežigrad in Glasbeno šolo RLO II.

JEŽICA: 27 nov. ob 20. v Prosvetnem društvu na Ježici. Sodelujejo terenske organizacije OF in kulturno društvo »Udvanc«.

LITOSTROJ: 28. nov. ob 20. v dvorani Litostroja. Proslavo priredijo terenske organizacije OF s sindikati in kulturno-prosvetnim društvom »Hinko Smrekar«.

ST. VID: 28 nov. ob 20. v Prosvetnem domu v St. Vidu. Proslavo priredijo terenske organizacije OF skupno s kulturno-prosvetnim društvom »Milan Majcen«.

ZG. ŠIŠKA: 28. nov. ob 20. v dvorani šole Zg Šiška Sodelujejo terenske organizacije OF in kulturno društvo »Valentin Vodnik«.

Jeseniški planinci niso počivali

Planinsko društvo na Jesenicah je imelo pretekli četrtek svoj redni letni občni zbor, ki je bil zelo dobro obiskan. Društvo je podalo aktivno bilanco. Priznanje za res požrtvovalno delovanje so dobila tudi sosedna planinska društva iz Radovljice, Bleda, Mojstrane, Rateč in Javornika, katerih zastopniki so se udeležili skupščine.

Omembe vredno je, da je društvo pridobilo 330 novih članov. Nadvse delaven pa je bil gospodarski odbor, ki je obnovil in opremil dve planinski postojanki na Vršiču in to Tičarjev dom in Erjavčevo kočo. Tičarjev dom je bil še nedavno hlev za živino. Opreme in inventarja ni bilo. Požrtvovalni jeseniški planinci so ga preuredili v lepo planinsko postojanko, ki more sprejeti pod svojo streho številne turiste. Erjavčeva koča je danes opremljena z vsem inventarjem. Jeseniški planinci so v letu 1950 vložili ogromne napore v elektrifikacijo Vršiča, letos pa so napeljali na Vršič tudi telefon. Obnovitev poti Vršič—Jalovec, 1700 m dolga pot pod Mojstrovko, številne markacije itd. so velik uspeh jeseniških planincev, kar dokazuje tudi finančni promet, ki je znašal v pretekli sezoni 17 milijonov dinarjev.

Razen gospodarskega odseka delujejo v planinskem društvu na Jesenicah nadvse agilno tudi alpinisti, ki so znani kot mojstri gora doma, kakor tudi v tujini. Organizirali so doma, kakor tudi drugod tečaje za vodnike, uredili štiri zavetišča, mladinsko kočo v Martuljku itd.

Da je bilanca jeseniških planincev tako bogata, je prav gotovo razlog v tem, da je delokrog društva v enem izmed najlepših predelov naših gora. Saj vemo, da privablja na Vršič lepa avtomobilska cesta, da je tudi preko Križkih podov urejena pot na Triglav itd. V naše gore danes ne hodijo samo planinci, temveč tudi ostali izletniki, ki se kaj radi zbirajo na Vršiču, ker nudi krasen razgled na Martuljkovo skupino, na Triglavsko in Krnsko pogorje ter obenem vso udobnost v že preje omenjenih domovih.

Novoizvoljeni odbor s predsednikom Francetom Župančičem čaka veliko delo, najpomembnejše bo vsekakor gradnja sodobnega planinskega hotela na Vršiču.

Letošnja letna skupščina jeseniških planincev priča torej o njihovih velikih uspehih in napredku. **U. P.**

Nogomet

MEDNARODNE TEKME AVSTRIJSKE REPREZENTANCE

Dunaj, 26. nov. Avstrijska nogometna zveza je na svoji zadnji seji sklenila, da bo imela v letu 1952 nekaj mednarodnih tekem. Tako je za 23. marec določeno srečanje med Avstrijo in Belgijo na Dunaju in srečanje med reprezentancama Berlina in Dunaja, ki bo na stadionu v Berlinu. Srečanje med Avstrijo in Irsko bo 7. maja na Dunaju, 25. maja pa srečanje Avstrija : Anglija na dunajskem stadionu. Za 22. junija je določeno v Zürichu srečanje med Švico in Avstrijo, istega dne pa bo na Dunaju tekma med »B« reprezentancama istih držav. Srečanje med Jugoslavijo in Avstrijo je planirano za 14. september v Beogradu, istega dne pa bo na dunajskem stadionu srečanje med reprezentancama Dunaja in Beograda. Končno naj bi bilo 19. oktobra srečanje med Avstrijo in Francijo na Dunaju, istega dne pa bo verjetno v Parizu tekma Pariz : Dunaj.

RADIO-PRENOS TEKME ANGLIJA-AVSTRIJA

Nogometno tekmo med reprezentancama Avstrije in Anglije, ki bo v Londonu 28. novembra, bo od 15.30 do 17.10 prenašala avstrijska radiopostaja Rot-Weiss-Rot. Pri mikrofonu bo priznani športni strokovnjak in napovedovalec Heribert Meisel.

Plavanje

AVSTRIJA : JUŽNA NEMČIJA 102:61

Dunaj, 26. nov. V Linzu je bila v soboto in nedeljo mednarodna tekma v plavanju med Avstrijo in Južno Nemčijo. Avstrijski plavalec Koppelstätter je že prvi dan dosegel nov avstrijski rekord na progi 100 m hrbtno z 1:07.7, drugi avstrijski plavalec Steinwender pa je na progi 400 m crawl dosegel rezultat 4:55.7. V tekmovanju žensk je Avstrijka Ilse Albert dosegla na progi 200 m hrbtno rezultat 3:07.7, Avstrijka Inge Fiala pa na 100 m hrbtno 1:23.2.

Prvi dan so Avstrijci vodili z 51:36.

V nedeljo se je tekmovanje nadaljevalo, pri katerem je sodeloval tudi svetovni rekorder Herbert Klein. Doseženi rezultati so precej dobri, vendar so Avstrijci tudi včeraj zmagali s končnim rezultatom 102:81.

Posamezni rezultati:

1500 m crawl, moški: Marek (A) 21:11.9, Bauss (N) 21:30.0; **400 m crawl, ženske:** Dokoupil (A) 5:54.4, Endel (A) 6:15.5, Schlibinger (N) 6:30.8; **100 m crawl, moški:** Dietl (A) 1:02.3, Steinwender (A) 1:02.3, Justus (N) 1:03.3; **200 m prsno, moški:** Klein (N) 2:30.9, Fersdorf (N) 2:44.2, Pavliček (A) 2:47.0; **3×100 m, ženske:** Nemčija (Weber, Almedinger in Herburck) 4:02.6, Avstrija (Dokoupil, Albert in Nagel) 4:12.3; **4×200 m crawl, moški:** Avstrija (Dietl, Koppelstätter, Steinwender, Zwatzl) 9:34.9, Nemčija (Justus, Dilfter, Bautz, Klein).

Waterpolo tekma se je končala z zmago Avstrijcev s 7:4 (4:1).

NA PRAZNIK 29. NOVEMBRA

Tek republike

Tudi letos bomo v Ljubljani 29. novembra priča velikemu tekmovanju v počastitev Dneva republike. Najboljši atleti Slovenije, pa tudi iz nekaterih drugih republik, se bodo udeležili Teka republike, ki se bo pričel ob 11. uri. Prehodni pokal brani pri članih rekorder Zdravko Ceraj, član Partizana. Razen tega je povabljena na tradicionalni tek vsa ekipa Partizana, saj je imel Ceraj v Mihaliču, Segedinu in drugih izvrstnih Partizanovih tekačih na tem tekmovanju najhujše tekmece. Kar se tiče Slovenije, se bodo tekmovanja udeležili atleti vseh najmočnejših klubov, razen Železničarja iz Maribora. Pri mladincih bodo tekmovali tudi člani ljubljanskih telovadnih društev. K tekmovanju članov pa je Atletska zveza Slovenije, ki tek prireja, povabila tudi Smučarsko zvezo, da se tekmovanja udeleže smučarji-tekači na dolge proge. Mladinci bodo tekmovali na 1200 m dolgi progi po ljubljanskih ulicah, mladinke in članice na 600 m, člani pa na 4500 m. Njihova proga bo speljana okoli gradu.

Tekmovalci naj se zbero ob 10.30 v slačilnicah klasične gimnazije, sodniki pa naj se javijo ob istem času pred Narodnim domom, kjer bo start, vrhovnemu sodniku ing. Čučku in starterju prof. Korčetu.

Reški boksarji v Ljubljani

V proslavo 10. obletnice JA bo priredila Boksarska zveza Slovenije 8. decembra medmestni boksarski dvoboj med reprezentancama Reke in Ljubljane. V reprezentanci Ljubljane bodo med drugim nastopili Vivod, Vilhar, Ažman, Mikloš in Prešelj.

Kratke vesti

GOSTOVANJE VOJVODINSKIH IGRALCEV NAMIZNEGA TENISA V AVSTRIJI

Namiznoteniški klub »Vojvodina« iz Novega Sada je na turneji po Avstriji premagal reprezentanco Salzburga z 8:4, v Linzu pa LASK s 5:2.

*

SABLJAŠKI DVOBOJ MED FRANCIJO IN AVSTRIJO

Dunaj, 2. nov. V Innsbrucku je bil v nedeljo mednarodni dvoboj najboljših sabljačev Avstrije in Francije. Po zaslugi izvrstnih uspehov francoskih mojstrov Lefevreja in Lavasseurja je Francija zmagala z 11:5.

*

UNIVERZA DOSTOJNA SVOJEGA NOGOMETNEGA MOŠTVA

Nek ameriški časopis je prinesel te dni tole anekdoto, ki je zelo značilna za mišljenje Amerikancev o športu. Rektor neke univerze je prosil državo za denarno pomoč, da bi razširil univerzitetno poslopje, zgradil nove laboratorije in podobno. Svojo zahtevo oziroma prošnjo je takole obrazložil: »Želimo, da bo naša univerza na takšni znanstveni višini, ki bo v čast našemu nogometnemu moštvu.«

*

POLICIJSKA URA V HELSINKIH

Po vesteh švicarskega tiska se bo med Olimpiado v Helsinkih podaljšala policijska ura. Trgovine, ki se normalno zapirajo ob enih ponoči, bodo odprte do treh (po našem času do polnoči) zjutraj. Točenje alkoholnih pijač bo dovoljeno do dveh zjutraj.

*

Skoplje. — Dosedanji trener in igralec Vardarja Kiril Simonovski se je vrnil v ekipo Partizana.

Na praznik bodo prvič predvajali film

Vas Čepinci leži raztresena na hribčkih, ob jugoslovansko-madžarski meji in je po delu lahko zgled marsikateremu naprednem mestu, njegovim množičnim organizacijam in društvom. O gospodarski in politični dejavnosti ter iznajdljivost Čepinčarjev je bilo že precej napisanega. Prvi so zgradili v Prekmurju zadružni dom, zraven njega so letos zgradili nove delavnice, ki so last KZ, sami so zgradili most, zdaj pa so si nabavili še kinoaparaturo. Ne moremo v Čepincih govoriti o zaslugah te ali one organizacije ali društva ter tega ali onega posameznika. Povsod so vsi ljudje, delajo v OF, delajo v IZUD, veliko in največ skrbi posvečajo KZ. Lani so imeli izobraževalni tečaj, letos so ga ponovno organizirali, predavateljem dajo na razpolago prenočišče in hrano, napram gostujočim družinam so gostoljubni, skratka, vsak se v Čepincih dobro počuti.

Vaščani so se odločili, da mora biti v vasi kino. Elektrike ni, zato so si nabavili motor, generator in ju montirali, toda aparature niso mogli najti. Vprašali so v »Iskri« v Kranju, obiskali so Okrajni komite, da bi jim pomagal, nihče ni mogel pomagati: ne OOOF, pa tudi ne Okrajni odbor Ljudske prosvete, niti Izvršilni odbor OF v Ljubljani, ki se je pogajal za aparaturo v Kopru. Sami so jo našli v Zagrebu in sedaj jo vzidavajo.

29. novembra bodo proslavili velik uspeh — v prosvetni dvorani bodo gledali v Čepincih prvi film. **N.**

Kako dolgo bodo še čakali na hišnika?

Velika stanovanjska zgradba št. 7 na Miklošičevi cesti ima tudi nekaj poslovnih prostorov, v pritličju pa tudi zelo obiskovano mlekarno. Prva povojna leta je zgradbo upravljala Investicijska banka, čeprav tudi takrat ni bila hiša vzdrževana, saj uprava ni opravila najpotrebnejših popravil kakor zunanji omet, streho, popravilo okenskih okvirjev itd., vendar pa je bilo takratno upravljanje naravnost rožnato napram današnjem. Takrat so pometali vsaj stopnišča, bila je čista tudi pralnica, pa tudi na dvorišču je bil še nekakšen red. V zadnjem letu pa so se razmere v hiši temeljito poslabšale. Spričo velikega prometa, saj ima v hiši poslovne prostore Ljudska prosveta in podjetje Propaganda, bi bil potreben hišnik, ni pa v zgradbi nikogar, ki bi skrbel za hišni red. Stranka, ki je zasedla stanovanje bivšega hišnika, ni hotela prevzeti tega dela. Našla pa je nekoga, ki bi zamenjal z njo stanovanje in bi bil pripravljen prevzeti to delo. Toda Uprava zgradb na to zamenjavo ni pristala. Tako čakajo stopnišča nepometena novega hišnika. Vhodna vrata so pokvarjena, razen tega zelo umazana, ponoči jih nihče ne zaklepa, ker je pokvarjena ključavnica, zato lahko ponočnjaki uporabljajo vežo za stranišče. Tudi v kletnih prostorih večkrat naletiš na človeške odpadke. Najbolj zanemarjeno pa je dvorišče. Tu leže visoki kupi raznih smeti in odpadkov, na katerih se pasejo podgane. Hišni stanovalci imajo precej otrok, ki se prav radi zatečejo na dvorišče in so prisiljeni igrati se v tej nesnagi. Zaradi slabo urejenega dvorišča morajo ljudje tudi drva zlagati na mesta, ki niso za to primerna.

Stanovalci ob tej zanemarjenosti in zapuščenosti upravičeno in zaskrbljeno vprašujejo, kako dolgo bo še Uprava zgradb iskala hišnika, ki bo skrbel za red in čistočo na stopnišču in dvorišču.

V kakovosti jih ne bodo tako kmalu dosegli

Stisnjena med hribovjem, leži skromna, vendar za naše gospodarstvo, za našo industrijo zelo važna šamotarna Železarne v Storah. Slaba mehanizacija v delavnicah, težave pri transportih, pomanjkanje prostora, da bi postavili nova skladišča, skrbi zaradi pomanjkanja premoga, surovin in še kup drugih težav potrjuje, da delajo ti ljudje z zavestjo, da bodo zgradili sebi in drugim boljšo bodočnost. Nedavno so govorili, da bo šamotarna v Storah kmalu prenehala delati, ker gradijo pri Arandjelovcu novo, veliko šamotarno. Storski šamotarji pa so z delom dokazali, da jih v kakovosti drugi delavci ne bodo tako kmalu dohiteli. To potrjujejo tudi naročila vseh naših tovarn, velikih in majhnih gospodarskih podjetij, čeprav bi šamotarna morala delati le za Železarno v Storah.

Ko so v Železarni uvedli brigadni način dela, so bili med prvimi tudi šamotarji, prednjačila pa je mladina. Uspehi niso izostali. O mladinki Martini Brečkovi smo že dosti brali, prejela je za delovne zmage tudi medaljo dela. Sledijo ji Bandas Paraskiva, devetkratna udarnica in drugi mladinci in mladinke. Med odlikovanimi delavci je znan večkratni udarnik Miha Dečman in najstarejši delavec, sedaj preddelavec Anton Stojan.

Za dobro delo v šamotarni ima zasluge tudi sindikalna podružnica, ki s partijsko organizacijo rešuje vsa pereča vprašanja. Dobro organizirano delo pod vodstvom obratovodje tov. Osvina Pečarja, nosilca Reda dela III. stopnje, je rodilo že lepe uspehe. Tako je šamotarna 20. novembra izpolnila petletni plan in s tem dosegla največjo zmago v svojih naporih. Delavci bodo še boljše delali, ko se bodo preselili v novozgrajeno mehanično delavnico, uporabljali novozgrajena skladišča, saj jim bodo s tem izboljšani delovni pogoji in zato bodo tudi delovni uspehi večji.

Pregledali so dosedanje delo

Minuli petek je bila v Gor. Radgoni konferenca tajnikov in predsednikov krajevnih organizacij ZB, na kateri so pregledali uspehe šestmesečnega tekmovanja in dela organizacije v tekočem letu. Kot najboljše krajevne zveze v vseh panogah organizacijske dejavnosti so prejele priznanje krajevna zveza Žepovci, Cerkvenjak in Gor. Radgona. Na sestanku so se pogovorili o končnih pripravah na partizanski marš, ki bo na praznik 29. novembra iz Gor. Radgone na Kapelo. Za ta pohod so formirali napadalne enote in enote za obrambo partizanske vasi Kapela, kjer bodo za tem imeli veliko zborovanje, na katerem bodo podelili nagrade najboljšim nastavnim centrom predvojaške vzgoje. **—jh.**

Preberite tudi tole:

Poverjeništvo za trgovino in gostinstvo MLO Ljubljana obvešča vso gostinsko mrežo, da je obratovalni čas dne 28. in 29. novembra 1951 v gostilnah do 24. ure, v restavracijah do 1. ure po polnoči in v kavarnah do 2. ure po polnoči. Za bifeje ostane obratovalni čas neizpremenjen. 658-a

Gledališča so nam pripravila

DRAMA

Sreda 28. nov. ob 20.: Lope de Vega: Fuenteovejuna. Gostovanje Mire Stupica, članice Jugoslov. dramskega pozorišta iz Beograda. Red A.

Četrtek 29. nov. ob 20.: Lope de Vega: Fuenteovejuna. Gostovanje Mire Stupica, članice Jugoslov. dramskega pozorišta iz Beograda. Izven. Tudi za podeželje.

Petek 30. nov. ob 14.30: Kanin: Čez noč rojena. Izven. Tudi za podeželje. — Ob 20.: Kozak: Profesor Klepec. Zaključena predstava za ZSJ univerze in visokih šol.

OPERA

Torek 27. nov. ob 20.: Bizet: Carmen. Abonma red D.

Sreda 28. nov. ob 20.: Svečana akademija v proslavo Dneva republike.

Četrtek 29. nov. ob 20.: Polič: Deseti brat. Izven. Tudi za podeželje.

Petek 30. nov. ob 20.: Charpentier: Luiza. Abonma red G.

ŠENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE MESTNI DOM

Torek in sreda 27 in 28. nov. ob 16.: Sofoklej: Kralj Edip. Zaključeni dijaški predstavi.

Četrtek 29. nov. ob 20.: I. Tavčar: Cvetje v jeseni. Izven.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE V MARIBORU

Sreda 28. nov. ob 20.: Stopar-Šumatovič: »Človek brez prtljage«. Red B.

Četrtek 29. nov. ob 15.: Gotovac: »Morana«. Izven. — Ob 20.: Shakespeare: »Romeo in Julija«. Izven.

Petek 30. nov. ob 20.: Verdi: »Traviata«. Izven.

Sobota 1. dec. ob 20.: Shakespeare: »Romeo in Julija«. Red A.

Nedelja 2. dec. ob 15.: Shakespeare: »Romeo in Julija«. Izven. — Ob 19.30: Gotovac: »Morana«. Po enotnih znižanih cenah (20 din). Radijski prenos. V kazinski dvorani.

MESTNO GLEDALIŠČE JESENICE

Sreda 28 nov. ob 14.: Jože Tomažič: Mlinarjev Janez. Zaključena predstava za osnovno šolo na Jesenicah.

Četrtek 29. nov ob 9. dopoldne: Jože Tomažič: Mlinarjev Janez Zaključena predstava za gimnazijo na Jesenicah.

Četrtek 29. nov ob 19.30: Jože Tomažič: Mlinarjev Janez. Slavnostna predstava ob Dnevu republike.

Petek 30. nov. ob 14.: Jože Tomažič: Mlinarjev Janez. Zaključena predstava za šolo Koroška Bela.

Sobota 1. dec. ob 19.30: Jože Tomažič: Mlinarjev Janez.

Nedelja 2. dec ob 14.: Jože Tomažič: Mlinarjev Janez. Režija profesor Jože Tomažič Scena Bojan Cebulj. 575-n

Na filmskem platnu prikazujejo

LJUBLJANA — UNION: francoski film: »Očka« Kratki film: Film. nov. 47. Predstavi ob 16. in 18. Zadnja predstava odpade zaradi koncerta.

SLOGA: premiera franc. filma: »Beg v Francijo«. Kratki film: Mesečnik JA. Predstavi ob 16. in 18. Zadnja predstava odpade.

MOSKVA: italij. film: »Volk z gore Sila«. Kratki film: »Oni prezirajo strah«. Predstave ob 16., 18. in 20. Prodaja vstopnic v vseh treh kinematografih od 15. dalje.

TRIGLAV: danski film: »Sirota Stina«. Tednik. Predstavi ob 18. in 20.

ŠIŠKA: premiera italijanskega filma: »Beg v Francijo«. Tednik. Predstavi ob 18 in 20.

CELJE — METROPOL: ameriški film: »Zadeva Windslow«. Tednik.

DOM: franc. film: »V Pariz«. Tednik.

KRANJ — STORŽIČ: francoski film: »Tone in Tončka«. Tednik.

SVOBODA: amer. film: »Njen otrok«. Tednik.

BLED: italijanski film: »Seviljski brivec«. Tednik.

JESENICE: avstrijski film: »Očarljivi goljuf«. Tednik.

TRBOVLJE: ameriški film: »Guliverjevo potovanje«. Tednik.

Kaj bomo slišali v radiu

SPORED ZA SREDO

Poročila ob 5.40, 6.30, 12.30, 15.00, 17.00, 19.30 in 22.00. — 5.30—7.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! (pester glasbeni spored) — vmes ob 5.50—6.00 Jutranja telovadba in objava dnevnega sporeda; 7.00—7.10 Pregled jugoslovanskega tiska in radijski koledar; 12.00 Igra Študentski sekstet; 12.40 Zabavna glasba, vmes objave; 13.00 Iz predalov pionirskega uredništva; 13.20 Kje so moje rožice ... (pester spored slovenskih narodnih pesmi); 14.00 Šahovski pregled; 14.10 Simfonični plesi; 15.10 Zabavna glasba, vmes objave; 15.30 Želeli ste — poslušajte; 16.00 Odlomki iz ruskih romantičnih oper; 17.10 Glasbene slike; 17.30 Šolska ura za višjo stopnjo — France Bevk: Mali upornik (ponovitev); 18.00 Igra Zabavni orkester Radia Ljubljana; 18.30 Gospodarska oddaja; 18.45 Klavirske skladbe Stanka Premrla in Matije Tomca izvaja Silva Hrašovec; 19.00 Diskusija o sodobnih vprašanjih: Problemi našega obrtništva; 19.15 Baletna glasba; 19.40 Zabavna glasba, vmes objave; 20.00 Prenos svečane akademije iz Opere v počastitev 29. nov., Dneva republike; 22.15 Za prijeten konec dneva (pester spored zabavne glasbe) — na valovih 202.1 in 212.4 m. Oddaje za inozemstvo Radia Jugoslavija na valu 327.1 m: 22.15 Oddaja v nemščini; 22.30 Oddaja v italijanščini. 22.45 Za prijeten konec dneva (nadaljevanje); 23.00 Zaključek oddaje.

Uradi in ustanove razglašajo

OBVESTILO

Od 28. novembra dalje bo električna cestna železnica obratovala:

Proga 1: Iz Št. Vida preko Ajdovščine in Mestnega trga v Moste in nazaj.

Proga 2: Od Viča preko Ajdovščine, mimo kolodvora na Žale in nazaj.

Proga 3: Od Rakovnika preko Mestnega trga, Hrvatskega trga, Jegličeve ceste, mimo kolodvora do Pošte in nazaj. 663-a

MALI OGLASI

KOMPLETNO SPALNICO iz mehkega lesa, še dobro ohranjeno, prodam tudi na bone. Erjavčeva 14. 653-4

PRINESITE VAŠE PUNČKE v popravilo v salon Fanči, Kongresni trg 3. 535-2

PREKLICUJEM sindikalno izkaznico številka 571142 na ime Sergej Grilanc, Dom učencev v gospodarstvu, St. Vid. 655-11

IŠČEM NAMESTITEV v pisarni (administracija, strojepisje, nemščina) ali privatno kot vzgojiteljica. Božena Opresnik, Cankarjeva 14. Kranj. 657-1

NAJDENO ŽENSKO DVOKOLO številka 242229, se dobi pri Ciuha, Cesta na Brdo 125 660-10

RADIJSKI APARAT, srednji, dolgi valovi, prodam. Ogled v nedeljo (praznik). Naslov v ogl. odd. 661-4

SLUŽBO IŠČE starejša oseba, samostojna gospodinja, po možnosti pri moških osebah. Ponudbe na ogl. odd. pod »Takoj«. 662-1

SOBO ali kabinet, po možnosti s posebnim vhodom, iščem. Ponudbe na ogl. odd. pod »Nujno«. 635-9

TEŽKO SVINJO, do 120 kg, prodam od 14. ure dalje. Naslov v ogl. odd. 634-4

RADIJSKI APARAT 3-cevni prodam. Cena 17.000 din. Ogled po 12. uri. — Tržaška cesta 95. 633-4

GOJZERJE št. 42 in 44, nizke moške št. 43, prodam tudi na bone. Naslov v ogl. odd. 632-4

Zahvale

Prisrčna hvala sorodnikom, sosedom in vsem, ki ste sočustvovali z nami ob težki izgubi našega skrbnega očeta JANEZA LEVCA (Ceglarja), posestnika na Verdu pri Vrhniki, kakor tudi duhovščini, darovalcem cvetja, pevcem in ostalim, ki ste ga spremili na njegovi zadnji poti. — Verd, 26. nov. 1951. — Družina Ceglarjeva. 650-a

Pereča in bodoča vprašanja Sežane -

mesta in okraja; posebne zahteve in potrebe prebivalstva na Krasu in krajev ob meji

Sežanski okraj ali širša okolica Sežane nam narekuje posebno skrb — ne le, ker meji na Svobodno tržaško ozemlje in je na zelo pomembnem prometnem področju; upštevati je treba še posebne gospodarske pogoje tega

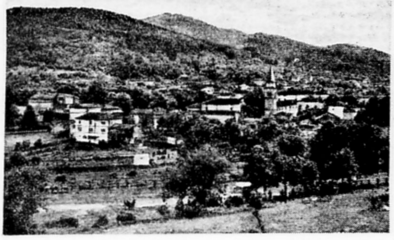

kraškega ozemlja, ki je gospodarsko težilo k morju kot del tržaškega zaledja. V dandanašnjih razmerah mora okraj kar najbolj razviti svojo gospodarsko zmogljivost in s tem življenjsko sposobnost; gre predvsem za zaposlitev naravnega prirastka prebivalstva in za izkoriščanje razmeroma skromnih naravnih zakladov. Sežana je postala po osvoboditvi upravno, gospodarsko in tudi kulturno središče okraja. Prav tako se je v nji začela razvijati industrija — čeprav v razmeroma skromnem obsegu. Spričo tega je doslej postalo zelo perečih nekaj vprašanj o razvoju mesta.

Določitev razvojnih smernic mesta z urbanističnim načrtom je nedvomno že zelo potrebna.

Zavod za urbanizem in komunalno tehniko v Ljubljani pa je tudi že pripravil idejni osnutek za glavni urbanistični načrt. Dne 23. t. m. je bila razprava o urbanistični zasnovi, ki rešuje razvojna vprašanja Sežane.

Podlago za razpravo so nudili predvsem izčrpna analitična študija »Urbanistični program k regionalni in generalni zasnovi Sežane«, delo dipl. ekonomista Staneta Svizlja, dalje tehnično poročilo ing. arh. Boža Gvardijančiča o idejnem osnutku in številne karte oz. osnutki.

Najpomembnejše naravno bogastvo okraja je marmor, ki ga je po cenitvah na milijone m³, dosegljivega za izkoriščanje pa 375.000 m³. Pred vojno so ga pridobivali na leto po 5000 m³ (v blokih). Okraj ima precej opekarniške gline, medtem ko ima opekarna razmeroma majhno zmogljivost. Računati je treba tudi z ležišči črnega premoga, ki sicer niso bogata. Zdaj kopljejo premog samo v Vremski dolini (Timav). Kmetijska zemlja obsega 65,8% celotne površine. Obdelovalne zemlje je samo 11,3%. Največjo površino imajo pašniki: 47,4%. Na gozdna zemljišča (ki seveda ne obsegajo le pravih gozdov) odpade 22.7%, na travnike 11,5% medtem ko je njiv le 5,8% in vinogradov 1% celotne površine. Nerodovitne zemlje je 11,6%. Izmed kmetijskih strok odpade največ narodnega dohodka na živinorejo, in sicer 42.6%. Vinogradništvo daje 26% narodnega dohodka v kmetijstvu, čeprav obsega le 1% površine.

Izmed vsega zaposlenega prebivalstva ga je v kmetijstvu 66,2%!

Na industrijo odpade samo 4% zaposlencev, na obrt 9,2%, na promet 4,5% in na javne službe 4.6%.

Sežana šteje okrog 1500 prebivalcev, krajevni ljudski odbor, ki zajema še bližje vasi, pa približno 2000. Pod Italijo je število prebivalstva v sežanskem okraju stalno nazadovalo, ker je okupator hotel iztrebiti slovenski živelj. Po osvoboditvi število prebivalstva narašča. Vendar pa je še razmeroma velika umrljivost otrok. Na splošno zdravstvene razmere v Sežani niso zadovoljive, pač zaradi stanovanjske stiske in zastarelih stanovanjskih hiš. Računajo, da je dobrih komaj 11.8% hiš in 15,5% stanovanj. Krajevni odbor (vštet ni Orlek) ima 321 stanovanjskih hiš s 423 stanovanji in 77 poslovnimi prostori.

Še bolj pereča potreba pa je, da preskrbijo Sežano (in seveda širše kraško ozemlje, ki bi naj bilo povezano z vodovodnim omrežjem) z vodo.

Razprava je pokazala, da Sežani grozi velika nevarnost: če bodo izročili svojemu namenu bolnišnico (zdaj še ni odprta), preden bodo izpopolnili vodovod — ki ob suši daje vodo skorajda le še po kapljicah — bo vse mesto ostalo brez vode; saj bo bolnišnica sama potrebovala najmanj toliko vode, kolikor je more zdaj dajati zastareli vodovod. Vprašanje preskrbe z vodo bo mogoče trajno rešiti samo s skupinskim vodovodom Planina—Postojna—Šentpeter. Tako obsežna dela pa ne bodo še tako kmalu končana. Zato je nujno, da uredijo vsaj preskrbo z vodo po vodovodu od Dornberga in Lipe ter da hitreje nadaljujejo začeta dela. Prav tako vpliva na zdravstvene razmere, da Sežana nima kanalizacije. Zdaj, ko bo treba odpreti bolnišnico, je kanalizacija nujna že zaradi te ustanove.

Projektant idejnega osnutka se seveda ni spuščal v posamezna podrobna komunalna vprašanja. Moral pa je začrtati ureditev prometa in določiti področja za industrijo, upravne in kulturne namene, za stanovanjsko naselje, prometne naprave in šport. Zlasti je moral upoštevati,

da drži skozi Sežano tranzitna cesta, in sicer približno kilometer daleč skozi razmeroma gosto zazidano področje z nevarnimi prometnimi točkami.

Zato je skušal krajevni, zlasti osebni promet kar najbolj usmeriti s tranzitne ceste po vzporedni (kolodvorski) cesti. Med nelahka prometna vprašanja spadajo tudi železniška, ker je treba računati z obmejnim prometom, s carinarnico in s carinskimi tiri; toda program ureditve carinskega prometa še ni znan.

Projektant pa je upošteval tudi vse bodoče potrebe železnice in carinske službe. Vendar pri tem ni mogel grešiti proti življenjskim koristim Sežane. Da bo mesto moglo ohraniti svoje parke in vrtove, ki imajo nekateri veliko vrednost in so tudi zaščiteni kot naravni spomeniki, je projektant našel primerno rešitev tako,

da je določil v njihovem območju nekatere javne zgradbe,

vendar tako, da zaščitena zelena površina ostane ohranjena in da bo mogoče nadaljnje redno vzdrževanje vrtov. Lokalna industrija zavzema nerodovitno, kamnito zemljišče. Upravno-kulturno in poslovno področje bo ob obeh straneh poti med starim središčem in kolodvorom. Novo stanovanjsko naselje se bo širilo na vznožju Tabora, kjer je zavetje in sončna lega. Gradili bodo predvsem enodružinske hiše. Sportne naprave s kopališčem bodo na bazoviški strani proge. Rešeno je tudi vprašanje križanja prehodov z železnico.

Predložena urbanistična zasnova je nedvomno trden temelj za izdelavo glavnega urbanističnega načrta bodoče Sežane.

Sn

Italijani beže iz Eritreje

Ta dežela bo dobila popolno upravno samostojnost

Komisar OZN za Eritrejo Matienzo je na tiskovni konferenci izjavil, da se polagoma uveljavlja načrt o federaciji Eritreje z Abesinijo. Na podlagi tega načrta bo imela Eritreja lokalno upravno avtonomijo. Na zadnjem zasedanju Generalne skupščine OZN so izglasovali ta načrt, ki je nekakšen kompromis med popolno neodvisnostjo in popolno združitvijo Eritreje z Abesinijo. Matienzo, ki je prepotoval vso deželo in imel 70 sestankov, katerih se je vedno udeležilo več tisoč ljudi, je rekel, da je prebivalstvo povsod pripravljeno sodelovati v duhu načrta OZN.

Res je več političnih teženj, je rekel Matienzo, toda vzlic temu gledam z optimizmom na željo političnih strank, da bi ubrale pot, ki jo je začrtala Generalna skupščina. Matienzo je pripomnil, da bo uspeh federacije tem večji, čim bolj bo svet spoštoval upravno avtonomijo Eritreje.

Ko je prispel Matienzo v Eritrejo, je bil položaj tam zelo kočljiv. Že dober kilometer od Ismaile človek ni bil več varen pred gverilci, ki so ubili okrog 70 Italijanov. Po splošni amnestiji pa se je dežela pomirila. Vdalo se je 1400 gverilcev, ki so zdaj zaposleni.

Domačini Italijane sovražijo. Zato so začeli Italijani bežati iz Eritreje. V času, ko se je mudil tam Matienzo, jih je odšlo okrog 20.000. Še vedno pa jih je v Eritreji 18.000.

Avstrija noče vzdrževati cenzurnega urada

Na cenzuri poštnega, brzojavnega in telefonskega prometa vztrajajo sovjetske zasedbene oblasti

Avstrijska vlada je sklenila odpovedati vsem funkcionarjem in uslužbencem tako imenovanega »Avstrijskega urada za cenzuro«, ki ima 833 uslužbencev. Vzdržujejo ga avstrijski davkoplačevalci, avstrijske oblasti pa nimajo nad njimi nobene kontrole. Dolžnost urada je cenzurirati vsa pisma, brzojavke in telefonske pogovore s tujino.

Osebje urada za cenzuro so nadomestile sovjetske zasedbene oblasti že leta 1945. To vprašanje so večkrat obravnavali v avstrijskem parlamentu in tisku. Avstrijska javnost je vedno protestirala proti temu uradu, češ da ni avstrijski in da ne dela časti civilizirani deželi. Urad pa tudi ovira zasebne stike s tujimi deželami.

Urad za cenzuro je formalno podrejen Zavezniškemu svetu za Avstrijo, poštni, brzojavni in telefonski promet pa so vsa leta po vojni cenzurirali samo na izključno sovjetsko zahtevo. Sovjetski visoki komisar v Avstriji je onemogočil več poskusov zahodnih visokih komisarjev in predstavnikov v Zavezniškem svetu, da bi cenzuro odpravili.

Sedanji sklep avstrijske vlade je torej pravzaprav teoretičnega značaja in njegov namen je razjasniti pravno stališče avstrijske vlade. Razen tega bo avstrijska vlada hkrati nehala plačevati osebje urada za cenzuro. Avstrijska vlada je sklenila zahtevati od Zavezniškega sveta naj spremeni ime »Avstrijski urad za cenzuro« in ga zamenja z novim, tako da bi bilo že po imenu videti, da urad ne sodi v pristojnost avstrijske vlade.

Skoraj dve uri živ pokopan

V lovu za zaslužkom in senzacijami, ki so navsezadnje tudi vir zaslužka, se lotevajo ljudje najrazličnejših reči. V mestu Dijonu v Franciji je Michel Marechal nedavno dosegel svetovni rekord živo pokopanih. Marechal je uslužbenec neke prodajalne tobaka. Ko se je odločil za svoje čudno junaštvo, je prevzel tuje ime Yama Kevadi. Dal se je živ pokopati poldrugi meter globoko in v zemlji je ostal 1 uro in 42 minut. Dosedanji rekord živo pokopanega človeka je znašal 1 uro 25 minut. Marechal je rekel, da se kot amater že 12 let ukvarja s fakirstvom in da je ležanje na žebljih zanj igrača.

Kaja in rak

Okrog 49.000 zdravnikov v Angliji in Walesu je dobilo zadnje dni po pošti vprašanja, kako je z njihovo navado glede kaje. Zdravniki naj bi odgovorili, ali kade ali ne. Če so ali če so bili kadilci, naj bi odgovorili, koliko pokade ali so pokadili na dan. Plačane odgovore bodo pošiljali profesorju medicinske statistike na londonski higienski šoli v Bradfordu Hillu. Prof. Bradford in dr. Richard Doll sta namreč lani v svojem poročilu trdila, da je neovrgljiva zveza med kajo in čedalje pogostejšimi primeri umiranja za rakom na pljučih.

Da bi se poglobil v to teorijo, poziva prof. Hill zdravnike, naj mu odkritosrčno odgovore na vprašanja o kaji. Odgovore bo primerjal s poročilom o umrljivosti in vzrokih smrti pri zdravnikih. Tako se bo medicina zopet nekoliko približala dognanju, ali kaja res povzroča umiranje za rakom na pljučih.

Nacistični slikarji dvigajo glave

Zahodnonemški tisk piše, da je del nemške javnosti z velikim negodovanjem sprejel vest, da nekateri slikarji, ki so svoj čas opevali in poveličevali »tretji rajh«, znova razstavljajo svoja dela in sicer prav tam, kjer so častili Hitlerja. Za nacizem navdušene slikarje so znova sprejeli tudi v Društvo likovnih umetnikov v Münchenu. Pretirano obzirni in popustljivi prosvetni organi podpirajo take diskreditirane slikarje nacističnih nazorov, kakor so Baumgartner, Sep Hilz, Münzer, Staeger, Thorak in drugi, da so se znova prerinili v prve vrste in da zavzemajo celo akademske položaje, čeprav v umetnosti ne pomenijo mnogo. Kakšen pa more biti vpliv teh bivših Hitlerjevih oboževalcev na vzgojo novih umetniških kadrov, si lahko mislimo.

Profesor dr. Božidar Lavrič

si je ogledal v Londonu 825 let staro bolnišnico, ki ima tudi najvažnejšo medicinsko šolo v Angliji

Ugledni jugoslovanski kirurg prof. dr. Božidar Lavrič, dekan medicinske fakultete v Ljubljani, se je mudil tri tedne v Veliki Britaniji, da bi se seznanil z angleško zdravstveno službo in medicinskim poukom. Ko si je ogledoval londonsko bolnišnico sv. Bartolomeja, ga je vodil prof. kirurgije na londonski univerzi sir James Peterson Ros. Bolnišnica sv. Bartolomeja je najstarejša londonska bolnišnica. Ustanovil jo je pred 825 leti menih po imenu Rechier, ki si je izprosil od kralja svet, da bi na njem zgradil to veliko bolnišnico in cerkev. Cerkev, ki je eno najlepših poslopij normanske arhitekture v Londonu, je še zdaj cela in jo redno uporabljajo.

Medicinska šola pri tej bolnišnici je ena največjih v Angliji. Iz nje so odšli diplomirani zdravniki kirurgi in bolničarke na svoje položaje po vseh deželah sveta. Bolnišnica je ponosna na svojo zgodovino, saj je najstarejša v vsej Britanski skupnosti narodov in jo še zdaj uporabljajo. Bila je vedno prva v znanstvenem delu na področju raziskovanja povzročiteljev bolezni in njihovega zdravljenja. Delo dr. Cowtyja za osvetlitev razvoja celic in mikrobov s snemanjem s filmsko kamero se je začelo v tej bolnišnici in zdaj je znano po vsem svetu. Med deli drugih znanstvenikov te bolnišnice se odlikujejo dela na področju uporabe kačjega strupa za ustavitev krvavitve in dela na področju proučevanja raznih bolezni žlez.

Prvo tiskano znanstveno knjigo je napisal zdravnik bolnišnice sv. Bartolomeja John Marfield leta 1400. William Harvey, mož, ki je prvi pojasnil človeški obtok krvi, je bil za kralja Karla I. trideset let zdravnik te bolnišnice. Eden prvih angleških očesnih zdravnikov John Frick je tudi delal v tej veliki londonski bolnišnici.

Temeljno načelo dela v bolnišnici sv. Bartolomeja je določil pred 824 leti njen ustanovitelj menih Rechier: »Kdor prosi, bo tu dobil, kdor išče, bo našel, kdor pa trka, se mu bodo vrata odprla.« Malone tisoč let že dela ta bolnišnica za človeštvo in ves čas se ravna po tem geslu.

V bolnišnici sv. Bartolomeja porabijo na leto okrog 250.000 obvez, tri tone bombažne vate in okrog 3 milijarde 500,000.000 enot penicilina. To so približne številke, toda iz njih moremo sklepati, kolikšen je njen promet. Zdravljenje vseh vrst bolezni in ostala pomoč je brezplačna. Všteto je tudi posebno zdravljenje in pregledi po specialistih. Razen tega ima bolnišnica patološki laboratorij in oddelek za transfuzijo krvi. Te usluge morejo

uporabljati vse bolnišnice in zdravstvene ustanove v Angliji. Vse to more uživati vsak človek povsem brezplačno.

Posebna stroka bolnišnice sv. Bartolomeja je zdravljenje z rentgenskimi žarki. Prof. Lavrič se je posebno zanimal zanj. Ogledal si je zelo zanimive naprave za obsevanje z milijon volti, ki omogoča zdravljenje, enakovredno zdravljenju z obsevanjem z radijem v vrednosti sto milijonov funtov. Aparat stoji v prostoru, ki ima debele stene iz barijevega betona, da zadržujejo nevarne žarke. Vrata so iz masivnega jekla, tla pa se po potrebi kota obsevanja nagibljejo. Ta naprava obratuje nepretrgoma že petnajst let in svoj čas je bila prva na svetu.

Uporaba radioaktivnih izotopov, ena najsodobnejših metod v zdravljenju, proučevanju in diagnosticiranju, je v bolnišnici sv. Bartolomeja velika. Ta nova zdravila pošiljajo iz Anglije v mnoge dežele. V Angliji jih izdelujejo v zavodu za atomsko raziskovanje.

Razen tega se je prof. Lavrič zanimal tudi za medicinske šole v Veliki Britaniji. Tam je 140 medicinskih šol in med njimi je šola v bolnišnici sv. Bartolomeja najvažnejša. Medicinske diplome sme izdajati 16 angleških univerz. Preden postane študent kandidat, mora delati vsaj pet do sedem let v medicinski šoli in bolnišnici. Pravico do prakse kot diplomirani zdravniki imajo samo tisti, ki so uradno vpisani v medicinski register.

Bel kos in bela srna

Zanimiva igra narave. - Kos se veseli narave, srnico pa je zadela lovčeva krogla

Belega kosa, ki je v ptičjem kraljestvu bolj redek pojav, smo videli letos spomladi prav v Ljubljani. Prihajal je

na hrano celo v kuhinjo Doma LM in se veselo spreletaval po okolici, ki je s številnimi vrtički in parkom na Taboru ter bližnjem Hrvatskem trgu kot nalašč za takega gosta. Ušel je bil vodniku L., ki ga je ujel in odnesel domov v kletko. Lepo ga je negoval in mu stregel, kos pa se je počutil tudi prav imenitno in je tako gostolel in žvrgolel, da

ga je vsa okolica z veseljem poslušala. Celo v muzeju so se začeli zanimati zanj in so ga bili pripravljeni odkupiti, tov. L. pa se je krilati pevec tako priljubil, da ni hotel denarja zanj, ampak je predlagal, naj mu v zameno zanj priskrbe kanarčka.

V marcu je bilo, štiri mesece se je vleklo in beli kos se je naveličal s pesmijo pojasnjevati, kaj mu polni srce. Ko je nekoč vodnikova žena snažila kletko in mu pripravljala hrano, je pozabila zapreti okno.

Beli kos je odletel. Nič ga niso videli. »Potlej ni bilo ne kosa ne kanarčka«, je pripomnil tov. L., ki je še živo opisal, kako lepa in prijazna je bila drobna živalica. Čisto bel, samo noge in kljun rumeni kakor pri navadnem kosu, le okrog oči je imel drobno progico črnega puha, kakor bi nosil naočnike.

O drugem, menda še bolj redkem primeru, poročajo iz Žirov, kjer je nedavno tamošnja lovska družina dobila nenavadno lovsko trofejo. Bila je še razmeroma mlada bela srna. Kmetje v vasi Opeke so jo opazili že kak mesec poprej v družbi dveh navadnih srnic. Ko so odšli lovci v ponedeljek 4. t. m. na lov, so opazili tudi to srnjo družino. Po prvem strelu sta navadni srni zbežali, bela pa je ostala in padla šele po tretjem strelu. Pogodil jo je bivši gozdni miličnik C. Lahajnar iz Žirov. Tehtala je 13 do 14 kg in je bila čisto bela. Celo parkeljci so bili beli, le oči so bile rdeče kakor pri belih zajcih. Redko lovsko trofejo so člani lovske družine takoj drugi dan poslali prirodopisnemu muzeju v Ljubljano. Najbrže bo ta redek primer igrivosti narave v naših loviščih v doglednem času uvrščen v prirodopisno zbirko našega muzeja.

Jat.

Površina morij

Površina zemeljske oble znaša okrog 510,000.000 km². Od tega je morja 71%, suhe zemlje pa 29%. To pomeni, da pokrivajo morja tri četrtine zemeljske oble. Površina vseh morij znaša nad 351,000,000 km², suhe zemlje pa okrog 149.000.000 km². Največje morje je Veliki ali Tihi ocean, ki meri nad 180.000,000 km². To pomeni, da je po površini večje od vse suhe zemlje. Atlantski ocean meri 106,000,000 km² in njegova površina je večja od Azije, Amerike, Evrope in Avstralije skupaj. Indijski ocean meri okrog 75,000.000 km² in je večji od skupne površine Azije in Afrike. Sredozemsko morje meri okrog 3.000.000 km², kar pomeni, da je približno osemkrat manjše od površine Sovjetske zveze. Jadransko morje pa meri samo 135,000 km² in je torej njegova površina skoraj dvakrat manjša od površine Jugoslavije.

Motociklist brez rok

Šved Faul Ludkvist je izgubil pri nesreči obe roki, ko mu je bilo osemnajst let. Vzlic temu pa je z odliko napravil izpit iz motociklistike. Krajevne oblasti so zavrnile njegovo prošnjo, vlada pa mu je dovolila priglasiti se k izpitu in tako je postal motociklist, čeprav nima rok. Motocikel upravlja z rameni, zobmi in nogami, na hupo pa pritiska s koleni. Ludkvist je trgovski potnik. Poklic torej zahteva od njega, da mnogo potuje. Zato mu je motocikel nujno potreben.

Lastnik Osvobodilna fronta Slovenije. — Odgovorni urednik Ivan Šinkovec. — Tiska Tiskarna »Slovenskega poročevalca«. — Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Knafljeva ulica štev. 5, poštni predal štev. 271, telefon štev. 55-22 do 55-25. — Mesečna naročnina 120 din. — Inseratni oddelek: Selenburgova ulica 4, telefon tev. 38-96. — Tekoči račun NB 601-90321-6.

Jaroslav Hašek 11

Svejk kot sluga vojnega kurata Katza

Ko je starinar odšel, je navezal vojni kurat prijateljski pomenek s Svejkom in z združenimi močmi sta izpraznila še eno steklenico. Večina pomenka je bila posvečena osebnemu razmerju vojnega kurata do žensk in kart.

Sedela sta dolgo. Večer ju je našel v prijateljskem pomenku.

Ponoči pa se je položaj spremenil. Vojni kurat se je vrnil v stanje prejšnjega dne, zamenjal je Svejka z nekom drugim in mu rekel:

»Ne, nikamor vas ne pustim! Se spominjate tistega rdečelasega kadeta iz kadetnice?«

Ta idila je trajala, dokler je ni Svejk odločno pretrgal:

»No, zdaj pa sem res že vsega sit! Marš v posteljo in da mi takoj zaspiš!... Si razumel?«

»Takoj grem spat, dragec, kako da ne bi šel spat,« je jecljal vojni kurat. »Ali se spominjaš, da sva hodila skupaj v peti razred gimnazije in da sem ti vedno pisal grške naloge. V Zbraslavu imate vilo, vozite se lahko z ladjo po Vltavi. Ali veste, kaj je Vltava?«

Svejk ga je primoral, da se je slekel in sezul čevlje. Vojni kurat ga je poslušal, vmes pa je kar naprej godrnjal na neznane ljudi.

»Glejte, gospoda,« se je obrnil proti omari in čebričku s fikusom, »kako ravnajo z menoj moji sorodniki. Sorodnikov nočem poznati« je rekel odločno in se zavalil na posteljo. »Nočem jih poznati, pa naj se nebo in zemlja zarotita proti meni!«

Kmalu se je razlegalo po sobi vojnega kurata smrčanje.

IV.

Tiste dni je obiskal Svejk svojo staro gospodinjo gospo Milerjevo. Doma je našel njeno sestrično, ki mu je solznih oči povedala, da so gospo Milerjevo aretirali istega večera, ko je peljala Svejka z vozičkom k vojakom. Starko so izročili vojnemu sodišču in ker ji niso mogli dokazati nobene krivde, so jo odgnali v koncentracijsko taborišče v Steinhofu. Prišla je bila že dopisnica od nje.

Svejk je vzel to domačo svetinjo in prebral:

»Draga Aninka! Tu se nam godi zelo dobro in vsi smo zdravi. Soseda kraj moje postelje ima pegavico... Imamo pa tudi črne... Drugače je vse v redu, razen da...

Hrane imamo dovolj in zbiramo... od krompirja za mineštro. Slišala sem, da je gospod Svejk že... Poizvedi kakor koli, kje je pokopan, da bi mogli po vojni urediti njegov grob. Pozabila sem ti povedati, da je ostal na podstrešju v tistem mračnem kotičku v zabojčku mlad psiček. Minilo je že več tednov, odkar ni dobil jesti, od tistega dne, ko so prišli pome, da bi me... Mislim, da je že prepozno in da je ščene tudi že na onem...«

In čez vso razglednico je bil pritisnjen redečkast pečat: »Zensuriert K. u. k. Konzetrationslager, Steinhof.«*

»In res psiček je bil že mrtev,« je pripovedovala sestrična gospe Miler solznih oči. »In niti svojega stanovanja ne boste spoznali, oddala sem ga v najem nekim šiviljam. Le-ti pa sta napravili iz njega pravi damski salon. Povsod po stenah vise same modne slike, na oknih pa stoje rože.«

Sestrična gospe Milerjeve se nikakor ni mogla pomiriti.

Kar naprej je tarnala in jadikovala, naposled pa je rekla, da se boji, da ni morda Svejk pobegnil od vojakov in da bi jo zato doletela kazen. Naposled je govorila z njim, kakor da je zakrknjen zločinec.

»Vse to je zelo zabavno in na moč mi ugaja,« je rekel Svejk. »Uganili ste torej, gospa Kejrova. Zares sem pobegnil od vojakov, toda poprej sem moral pobiti petnajst stražarjev in nekega narednika... a o tem nikomur niti besedice.«

Ko je odhajal iz svojega stanovanja, kjer ni bil prav posebno ljubeznivo sprejet, je rekel:

»Gospa Kejrova, v pralnici imam nekaj ovratnikov in manšet. Pojdite ponje, prosim vas, da bom imel kaj obleči, ko se vrnem od vojakov. In pazite tudi, da se mi v obleki v omari ne zaredé molji. Gospodičnama, ki spita v moji postelji, pa sporočite moje pozdrave.«

Potlej je Svejk odšel v krčmo »Pri pokalu.«

Ko ga je gospa Palivčeva zagledala, je takoj rekla, da mu ne bo dala nobene pijače, ker je zatrdno pobegnil od vojakov.

»Moj ubogi mož« je začela zopet peti svojo staro pesem, »pa je bil tako previden, pa vzlic temu še vedno sedi po nedolžnem v zaporu. Takšnile klativitezi pa hodijo po svetu, pobegnejo od vojakov — in nič se jim ne zgodi. Prejšnji teden so vas zopet iskali tu.«

»Mi smo neprimerno previdnejši, kakor vi, pa vzlic temu nimamo sreče,« je zaključila svoje tarnanje. »Kaj hočemo, ni vsak človek tako srečen kakor vi.«

Ta pogovor je poslušal prileten mož, ključavničar s Smihova. Pristopil je k Svejku in mu rekel:

»Prosim vas, gospod, stopite z menoj ven, rad bi nekaj govoril z vami.«

Na ulici je dolgo govoril s Svejkom, ki ga je na podlagi izjave gospe Palivčeve res imel za dezerterja. Povedal mu je, da ima tudi on sina, ki je tudi pobegnil od vojakov, zdaj pa je pri svoji babi v Jeseni pri Josefovu. Ne da bi se zmenil za Svejkovo zatrjevanje, da ni dezerter, mu je stisnil v roko kovača.

»To je prva pomoč,« je rekel in potegnil Svejka v kavarno na voglu. »Razumem vas povsem, mene se ni treba bati.«

Svejk se je vrnil pozno ponoči k svojemu vojnemu kuratu, pa ga ni našel doma.

Prišel je šele proti jutru, zbudil Svejka in rekel:

»Jutri bova brala vojaško mašo. Skuhajte mi črno kavo z rumom. Ali še bolje, skuhajte mi dober grog.«

SVEJK BERE Z VOJNIM KURATOM MASO

I.

Priprave na pobijanje ljudi so bile vedno storjene v imenu boga ali kakega drugega namišljenega višjega bitja, ki so si ga ljudje izmislili in ustvarili v domišljiji.

Preden so stari Feničani prerezali vrat kakemu ujetniku, so tudi prerejali veličastne službe božje, kakor delajo zdaj, nekaj tisočletij pozneje, nova pokolenja, preden gredo na vojno, da z ognjem in mečem pobijajo svoje sovražnike.

Ljudožrci z Gvinejskih in Polinezijskih otokov prinašajo žrtve svojim bogovom in prirejajo pri tem najneverjetnejše verske obrede, preden slavnostno pojedo svoje ujetnike oziroma nepotrebne ljudi, kakor so razni misijonarji, posvetni popotniki, predstavniki raznih trgovskih tvrdk ali kratko in malo najnavadnejši radovedneži. Ker do njih še ni prišla kultura cerkvenih ornatov, krase svoje stražarnice s pisanim perjem gozdnih ptic.

Preden je sveta inkvizicija sežgala svoje žrtve, je prirejala najveličastnejše službe božje, veliko peto mašo.

Pri vseh usmrtitvah so vedno navzoči tudi duhovniki, ki s svojo navzočnostjo samo nervirajo obsojenca.

Na Pruskem je pastor vodil obsojence pod sekiro, v Avstriji katoliški duhovnik na vešala, v Franciji na giljotino, v Ameriki na električni stol, v Spaniji na kako pripravo, kjer so obsojenca zadavili, v Rusiji pa je vodil bradat pop revolucionarja v smrt, in tako dalje. Razen tega so morali obsojenci vedno hoditi za Križanim, kakor bi jim hoteli reči: »Tebi bodo samo odsekali glavo, tebe bodo obesili ali zadavili, vate bodo spustili električni tok 15,000 voltov. A kaj vse je pretrpel On!«

Niti velikanska klavnica svetovne vojne ni ostala brez duhovniškega blagoslova. Vojni kurati vseh vojská so molili in maševali za zmago tiste dežele, ki so jedli njen kruh.

Kadar so kje usmrtili upornega vojaka, je bil zmeraj navzoč tudi duhovnik. Ko so ubijali češke legionarje, si zmeraj videl na morišču tudi duhovnike. Nič se ni spremenilo od takrat, ko je razbojnik Adalbert z vzdevkom »sveti« sodeloval z mečem v eni in križem v drugi roki pri pobijanju baltskih Slovanov.

* Cenzurirano = Cesarsko in kraljevsko koncentracijsko taborišče Steinhof.